

**Mendelova univerzita v Brně
Provozně ekonomická fakulta**

Obchodní tajemství a jeho ochrana

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

JUDr. Dana Zapletalová, Ph.D.

Hana Kropáčková

Brno 2016

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce paní JUDr. Daně Zapletalové, Ph.D. za ochotu, připomínky a cenné rady, které mi pomohly při zpracování této práce. Dále bych ráda poděkovala mojí rodině za jejich podporu při studiu.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Obchodní tajemství a jeho ochrana** vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 6. listopadu 2016

Abstract

Kropáčková, H. The trade secret and its protection. Bachelor thesis. Brno: Mendel University, 2016.

The bachelor thesis deals with the trade secret and its protection. In the theoretical part there is the definition of trade secrets and explanation of concepts and contexts that related to it. Then the examples of the protection of trade secret are described. The practical part deals with the protection of trade secrets in practice. In conclusion there is suggestion of general recommendations for current and potential holders of trade secrets.

Keywords

The trade secret, protection of trade secret, breach of trade secret, know-how, confidential information.

Abstrakt

Kropáčková, H. Obchodní tajemství a jeho ochrana. Bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita, 2016.

Bakalářská práce se zabývá obchodním tajemství a jeho ochranou. V teoretické části je uvedena definice obchodního tajemství a vysvětleny pojmy a souvislosti, které se k němu vztahují. Dále jsou popsány příklady ochrany obchodního tajemství. Praktická část se zabývá ochranou obchodního tajemství v praxi. V závěru je uveden návrh obecných doporučení pro stávající i potenciální držitele obchodního tajemství.

Klíčová slova

Obchodní tajemství, ochrana obchodního tajemství, porušení obchodního tajemství, know-how, důvěrné informace.

Obsah

1	Úvod	12
2	Cíl a metodika práce	13
2.1	Cíl práce	13
2.2	Metodika práce.....	13
3	Přehled literatury	15
3.1	Obchodní tajemství.....	15
3.1.1	Definice obchodního tajemství	15
3.1.2	Co můžeme považovat za obchodní tajemství.....	17
3.1.3	Vlastník obchodního tajemství	18
3.1.4	Licence k obchodnímu tajemství.....	18
3.2	Porušení obchodního tajemství a jeho ochrana	19
3.2.1	Porušení obchodního tajemství.....	19
3.2.2	Ochrana obchodního tajemství v České republice	20
3.2.3	Ochrana obchodního tajemství v Evropské unii	20
3.2.4	Mezinárodní ochrana obchodního tajemství.....	22
3.3	Zvláštní případy ochrany obchodního tajemství	22
3.3.1	Ochrana obchodního tajemství před obchodními partnery	22
3.3.2	Ochrana obchodního tajemství před akcionáři a společníky společností s ručením omezeným.....	23
3.3.3	Ochrana obchodního tajemství před zaměstnanci.....	24
3.4	Právní prostředky vztahující se k ochraně obchodního tajemství.....	26
3.4.1	Konkurenční doložka.....	26
3.4.2	Patent.....	27
3.4.3	Užitný vzor	28
3.4.4	Průmyslový vzor.....	30
3.4.5	Ochranné známky	31
3.5	Trestněprávní důsledky vztahující se k obchodnímu tajemství	32
3.6	Know-how	34

3.6.1	Definice know-how.....	34
3.6.2	Ochrana know-how	35
4	Vlastní práce	36
4.1	Zbožímix, s. r. o.....	36
4.1.1	Charakteristika a popis činnosti společnosti.....	36
4.1.2	Identifikace obchodního tajemství v Účetním středisku	36
4.1.3	Odhad hodnoty obchodního tajemství společnosti Zbožímix, s. r. o..	37
4.1.4	Popis ochrany obchodního tajemství v Účetním středisku	38
4.1.5	Dotazníkové šetření ve společnosti Zbožímix, s. r. o.....	47
4.1.6	Zhodnocení ochrany obchodního tajemství ve společnosti.....	62
4.1.7	Doporučení pro zlepšení aktuální situace ve společnosti	64
4.1.8	Vyčíslení nákladů vztahujících se k doporučení pro zlepšení aktuální situace ve společnosti	65
4.1.9	Dotazníkové šetření mezi zaměstnanci jiných společností	68
4.2	Návrh obecných doporučení k ochraně obchodního tajemství.....	71
4.2.1	Navrhovaná doporučení.....	71
4.2.2	Porovnání doporučení z ekonomického a právního hlediska.....	77
5	Závěr	80
6	Literatura	81
7	Právní předpisy	82
8	Internetové zdroje	83
9	Jiné zdroje	84
A	Prohlášení o mlčenlivosti	86
B	Dotazník pro zaměstnance společnosti Zbožímix, s. r. o.	87
C	Dotazník pro zaměstnance jiných společností	90

Seznam grafů

Graf 1	Pohlaví respondentů	47
Graf 2	Věkové rozložení respondentů	48
Graf 3	Počet odpracovaných let v podniku	48
Graf 4	Povědomí o pojmu „obchodní tajemství“	49
Graf 5	Počet odpovědí na otázku č. 5	49
Graf 6	Nejčastější odpověď na otázku č. 5	50
Graf 7	Názor na důležitost ochrany obchodního tajemství	50
Graf 8	Počet odpovědí na otázku č. 7	51
Graf 9	Nejčastější odpověď na otázku č. 7	51
Graf 10	Povědomí o způsobech ochrany obchodního tajemství	52
Graf 11	Počet odpovědí na otázku č. 9	52
Graf 12	Nejčastější odpověď na otázku č. 9	53
Graf 13	Znalost předmětu obchodního tajemství podniku	53
Graf 14	Znalost ochrany obchodního tajemství v podniku	54
Graf 15	Názor na dostatečnost ochrany obchodního tajemství	55
Graf 16	Počet odpovědí na otázku č. 13	55
Graf 17	Nejčastější odpověď na otázku č. 13	56
Graf 18	Počet odpovědí na otázku č. 14	56
Graf 19	Nejčastější odpověď na otázku č. 14	57
Graf 20	Porušení obchodního tajemství v podniku	57
Graf 21	Porušení obchodního tajemství v předchozím zaměstnání	58
Graf 22	Znalost chování při porušení obchodního tajemství	58

Graf 23	Práce s materiály obsahující obchodní tajemství	59
Graf 24	Práce s materiály označenými jako „Tajné“	59
Graf 25	Poučení při nástupu do zaměstnání	60
Graf 26	Vhodnost formy školení v podniku	60
Graf 27	Počet odpovědí na otázku č. 22	61
Graf 28	Znalost základních pravidel počítačové bezpečnosti	61
Graf 29	Znalost všech hesel do systémů podniku	62

Seznam tabulek

Tab. 1	Obrat společnosti Zbožímix, s. r. o. v letech 2007–2015	38
Tab. 2	Pohlaví respondentů	47
Tab. 3	Věkové rozložení respondentů	48
Tab. 4	Počet odpracovaných let v podniku	48
Tab. 5	Povědomí o pojmu „obchodní tajemství“	49
Tab. 6	Počet odpovědí na otázku č. 5	49
Tab. 7	Nejčastější odpověď na otázku č. 5	50
Tab. 8	Názor na důležitost ochrany obchodního tajemství	50
Tab. 9	Počet odpovědí na otázku č. 7	51
Tab. 10	Nejčastější odpověď na otázku č. 7	51
Tab. 11	Povědomí o způsobech ochrany obchodního tajemství	52
Tab. 12	Počet odpovědí na otázku č. 9	52
Tab. 13	Nejčastější odpověď na otázku č. 9	53
Tab. 14	Znalost předmětu obchodního tajemství podniku	53
Tab. 15	Znalost ochrany obchodního tajemství v podniku	54
Tab. 16	Názor na dostatečnost ochrany obchodního tajemství	54
Tab. 17	Počet odpovědí na otázku č. 13	55
Tab. 18	Nejčastější odpověď na otázku č. 13	55
Tab. 19	Počet odpovědí na otázku č. 14	56
Tab. 20	Nejčastější odpověď na otázku č. 14	56
Tab. 21	Porušení obchodního tajemství v podniku	57
Tab. 22	Porušení obchodního tajemství v předchozím zaměstnání	57

Tab. 23	Znalost chování při porušení obchodního tajemství	58
Tab. 24	Práce s materiály obsahující obchodní tajemství	58
Tab. 25	Práce s materiály označenými jako „Tajné“	59
Tab. 26	Poučení při nástupu do zaměstnání	59
Tab. 27	Vhodnost formy školení v podniku	60
Tab. 28	Počet odpovědí na otázku č. 22	61
Tab. 29	Znalost základních pravidel počítačové bezpečnosti	61
Tab. 30	Znalost všech hesel do systémů podniku	62
Tab. 31	Mzdové náklady pracovníků na vytvoření školení	67
Tab. 32	Mzdové náklady pracovníků na každoroční opakování školení	67
Tab. 33	Pohlaví respondentů	68
Tab. 34	Věk respondentů	68
Tab. 35	Povědomí o pojmu „obchodní tajemství“	69
Tab. 36	Povědomí o způsobech ochrany obchodního tajemství	69
Tab. 37	Názor na dostatečnost ochrany obchodního tajemství	69
Tab. 38	Porušení obchodního tajemství v podniku	70

Seznam použitých zkratek

EU	Evropská unie
NOZ	Občanský zákoník
ObchZ	Obchodní zákoník
TrZ	Trestní zákoník
ZOK	Zákon o obchodních korporacích
ZOPV	Zákon o ochraně průmyslových vzorů
ZOZ	Zákon o ochranných známkách
ZP	Zákoník práce
ZUV	Zákon o užitných vzorech
ZVZN	Zákon o vynálezech a zlepšovacích návrzích

1 Úvod

Pro svoji bakalářskou práci jsem si vybrala problematiku obchodního tajemství a jeho ochrany. Toto téma je, bylo a stále bude aktuální, významné a zajímavé nejen pro vlastníky podniků, tedy potenciální držitele obchodního tajemství, ale i pro nás, obyčejné lidi, jelikož každý člověk se během života zapojí do pracovního procesu, kdy se stane zaměstnancem nějakého podniku. Může se tedy stát, že se s obchodním tajemstvím svého zaměstnavatele seznámí ať už účelně nebo náhodou a měl by znát principy, jak s těmito informacemi nakládat. Může se také přihodit, že se stane svědkem porušení obchodního tajemství a měl by vědět, jak se v této situaci zachovat, jaké to může mít následky nejen pro firmu ale i pro něj a jak je důležité jen nepřehlížet.

Ochrana obchodního tajemství je pro jeho vlastníky důležitá, trůfám si říct, že by to měla být samozřejmost, jelikož při prozrazení obchodního tajemství podniku hrozí riziko nejen ztráty, ale i poškození dobrého jména společnosti, které se většinou bude léta a je obtížné, ne-li nemožné, jej získat zpět.

Podnikatel si většinou chrání, a může tedy být jeho obchodním tajemstvím, vše, co je, jak už slovo tajemství napovídá, tajné. Nemusí to být tajné úplně pro všechny, může část nebo vše prozradit někomu, kdo tyto informace potřebuje vědět, nebo chce, aby je věděl, ale nesmí to být známé všem nebo snadno přístupné a dohledatelné. Většinou si podnik chrání informace, které jsou pro něj užitečné, ať už z důvodu, že mu zajišťují výhodu nad konkurencí, nebo se mu díky nim může podařit vyjednat lepší podmínky ve vztahu s dodavateli nebo zákazníky.

Nechránit žádným způsobem své obchodní tajemství je pro jeho vlastníky velmi nebezpečné a může to mít až nečekaně katastrofální následky. Na trhu probíhá každým okamžikem konkurenční boj, firmy hledají stále nové výhody, které by jim zajistily převahu nad konkurencí, ale zároveň čekají na jakoukoliv chybu, kterou jejich protivník udělá. Jelikož obchodní tajemství obsahuje citlivé informace o podniku, jejich prozrazení může být pro konkurenční firmy zajímavé a tyto informace můžou být zveřejněny nebo použity přímo proti jejich vlastníkům.

Myslím, že tyto okolnosti jsou již všem podnikatelům známé a toto riziko nepodceňují. Poučit se mohli z mnoha případů, kdy k porušení obchodního tajemství došlo a následky toho mohli vidět v praxi. Součástí této práce bude i můj návrh obecných doporučení pro stávající i potenciální držitele obchodního tajemství, které mají zamezit prozrazení obchodního tajemství nebo alespoň toto riziko minimalizovat.

Existuje mnoho způsobů ochrany obchodního tajemství, liší se nejen svojí efektivností, ale i množstvím nákladů, které jsou potřebné k jejich realizaci, proto je nutné tyto prostředky optimalizovat tak, aby byla vyvážená efektivita s náklady a přitom bylo riziko prozrazení obchodního tajemství co nejmenší.

2 Cíl a metodika práce

2.1 Cíl práce

Ve své práci se budu zabývat problematikou obchodního tajemství a jeho ochrany. Cílem práce bude zhodnocení úrovně ochrany obchodního tajemství v podnikatelském prostředí České republiky a vypracování návrhu obecných doporučení pro stávající i potenciální držitele (vlastníky) obchodního tajemství. Zhodnocení provedu pomocí mnou vybraného subjektu, společnosti Zbožímix, s. r. o.

Výsledky práce mohou být užitečné pro management podniku i pro zaměstnance společnosti Zbožímix, s. r. o., jelikož se mohou dozvědět, co se dá zlepšit v jejich přístupu k ochraně obchodního tajemství. Informace z této práce mohou být také přínosné pro stávající i budoucí podnikatele, jelikož zde budou uvedena obecná doporučení vedoucí k ochraně jejich obchodního tajemství.

V teoretické části vysvětlím, co znamená a jak se definuje obchodní tajemství, a popíšu veškeré souvislosti, které se k němu vztahují. Uvedu příklady právních prostředků vztahujících se k ochraně obchodního tajemství a vysvětlím veškeré pojmy, se kterými budu pracovat ve vlastní části práce.

V praktické části nejdříve napíši pár informací o společnosti Zbožímix, s. r. o. Následně budu zkoumat, jak je v ní řešena problematika obchodního tajemství. Pomocí dotazníků, které rozdám zaměstnancům Účetního střediska, budu zjišťovat, co si představují pod pojmem ochrana obchodního tajemství, jestli ví, jak je ve společnosti Zbožímix, s. r. o. řešena ochrana obchodního tajemství, jestli si myslí, že je ochrana obchodního tajemství ve společnosti Zbožímix, s. r. o. řešena dostatečně a jestli byli někdy svědky porušování obchodního tajemství.

2.2 Metodika práce

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou, která je zpracovaná v kapitole s názvem Přehled literatury, a část praktickou, která se nachází v kapitole s názvem Vlastní práce.

Pro vypracování teoretické části jsem si nastudovala odbornou literaturu i internetové zdroje, které se k danému tématu vztahují. Snažila jsem se co nejvíce čerpat z účinných zákonů České republiky, které můžeme zařadit mezi primární zdroje. Všechny použité zdroje jsou uvedeny v kapitole s názvem Literatura.

V praktické části budu zjišťovat, jak jsou poznatky nastudované z uvedených zdrojů používány, aplikaci provedu u konkrétního příkladu z praxe. Budu pracovat

s informacemi reálné společnosti zabývající se maloobchodní činností, ale jelikož je problematika obchodního tajemství velmi citlivé téma, budu pro tuto společnost využívat fiktivní jméno Zbožímix, s. r. o., aby zůstala v maximální anonymitě a nebyla žádným způsobem poškozena., zaměřím se konkrétně na její Účetní středisko.

Informace budu čerpat z vlastních zkušeností, které jsem získala působením v Účetním středisku této firmy a od zaměstnanců společnosti, použiji techniku rozhovoru. Další cenné informace získám z intranetu společnosti Zbožímix, s. r. o. a podívám se také na oficiální webové stránky. V Účetním středisku provedu také dotazníkové šetření. Po sběru dat provedu jejich analýzu a poté vyhodnocení. Počet respondentů sice nebude velký, jelikož je omezen počtem zaměstnanců působících v Účetním středisku, ale získaná data budou dle mého názoru kvalitní, protože použiji dotazník v papírové formě a budu přítomna při vyplňování, proto budu moct odpovědět na případné dotazy a nejasnosti. I přesto bude respondentům zaručena absolutní anonymita.

Pokud shledám u zmíněného subjektu nějaké nedostatky, doporučím řešení, které bude vést k odstranění těchto nedostatků.

Na závěr vypracuji návrh obecných doporučení pro stávající i potenciální držitele obchodního tajemství.

3 Přehled literatury

3.1 Obchodní tajemství

3.1.1 Definice obchodního tajemství

Do roku 2014 upravoval problematiku obchodního tajemství Obchodní zákoník (dále ObchZ), byly mu věnovány paragrafy 17 - 20. § 17 definoval, co je možné považovat za obchodní tajemství, § 18 potvrzoval podnikateli výlučné právo s obchodním tajemstvím nakládat, § 19 vymezoval trvání obchodního tajemství a § 20 se zabýval porušením nebo ohrožením obchodního tajemství.

Dle § 17 ObchZ obchodní tajemství tvoří veškeré skutečnosti obchodní, výrobní či technické povahy související s podnikem, které mají skutečnou nebo alespoň potenciální materiální či nemateriální hodnotu, nejsou v příslušných obchodních kruzích běžně dostupné, mají být podle vůle podnikatele utajeny a podnikatel odpovídajícím způsobem jejich utajení zajišťuje. Předmětem práv náležejících k podniku je i obchodní tajemství. Toto obchodní tajemství trvá dle § 18 ObchZ, pokud jsou splněny veškeré skutečnosti obsažené v § 17. Musí tedy být splněny veškeré podmínky, které jsou definovány v § 17, aby se jednalo o obchodní tajemství. Porušení byť jen jedné bude mít za následek, že se nejedná ze zákona o obchodní tajemství. To znamená, že jestli se jedná nebo nejedná o obchodní tajemství, záleží na splnění zákonem stanovených podmínek a ne označení podnikatele, co si za obchodní tajemství ve svém podniku vymezení. Nabízí se otázka, jestli obchodní tajemství může existovat i mimo podnik, nebo je s podnikem pevně spjato a se zánikem podniku ztrácí platnost i obchodní tajemství. Eliáš¹ k tomu v této souvislosti uvádí: „V souvislostech, o nichž je tu řeč, má pochybný smysl striktně vyžadovaná vázanost obchodního tajemství na podnik. Jako problematická tu vyvstává otázka, pozbývá-li obchodní tajemství svůj charakter – a tím i právní ochranu – v okamžiku, kdy je zrušen podnik, s nímž bylo spojeno“ S Eliášem souhlasí i Štenglová²: „V praxi může nepochybně nastat situace, kdy by bylo účelné, zachovat ochranu poskytovanou obchodnímu tajemství i poté, co podnik, jehož je součástí, zanikne.“

Dle § 18 ObchZ podnikatel provozující podnik, na který se obchodní tajemství vztahuje, má výlučné právo s tímto tajemstvím nakládat, zejména udělit svolení k jeho užití a stanovit podmínky takového užití. Není dovoleno bez svolení vlastníka obchodního tajemství s tímto tajemstvím nakládat, dle § 20 ObchZ proti porušení nebo ohrožení práva na obchodní tajemství přísluší podnikateli právní ochrana jako při nekalé soutěži.

¹ ELIÁŠ, Karel. Kurs obchodního práva: úvodní a obecná část: soutěžní právo. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-012-5

² ŠTENGLOVÁ, Ivana. Obchodní tajemství: praktická příručka. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-559-1.

1. 1. 2014 byl Obchodní zákoník zrušen a nahrazen Zákonem o obchodních korporacích. Dalo by se předpokládat, že právní úprava obchodního tajemství bude upravena právě v tomto zákoně, ale není. Nachází se v Novém občanském zákoníku (dále NOZ), který nabyl účinnost také od začátku roku 2014. Právní úprava obchodního tajemství je zařazena do IV. hlavy Věci a jejich rozdělení, 2. dílu Rozdělení věcí. Dle § 504 NOZ Obchodní tajemství tvoří konkurenčně významné, určitelné, ocenitelné a v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné skutečnosti, které souvisejí se závodem a jejichž vlastníci zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jejich utajení.

Požadavek na konkurenční významnost je zařazen do definice obchodního tajemství nově. Znamená, že to musí být informace, které jsou pro podnik natolik významné, že jej odlišují od konkurence a přináší mu jistou výhodu v hospodářské soutěži. Jejich prozrazení by tedy pro podnikatele mělo za následek ztrátu této konkurenční výhody a jisté znevýhodnění v konkurenčním boji. Tento požadavek ale zároveň vylučuje, aby se obchodním tajemstvím staly informace, které jsou všeobecně známé a všeobecně používané. Čada³ tento požadavek komentuje: „Když se však dostává pojem konkurenčně významná skutečnost do pojmových znaků obchodního tajemství, může být přijímán s určitými rozpaky. Tento pojmový znak vytváří situaci, že existují skutečnosti, které splňují řadu dalších pojmových znaků obchodního tajemství, ale přesto pod tento pojem nespadají, protože se nejedná o skutečnosti dostatečně konkurenčně významné.“ Dle tohoto komentáře lze odvodit, že zařazení této podmínky do definice obchodního tajemství může být v praxi problematické.

Aby mohly být skutečnosti určitelné, musí být konkrétní, to znamená, že by měly být konkrétním způsobem vymezeny a identifikovány. Pokud by nebylo možné je přesně identifikovat, bylo by znemožněno i určení, zda se jedná nebo nejedná o obchodní tajemství. Tyto informace by také měly být ocenitelné, tedy měla by se dát vyjádřit jejich hodnota, dá se také předpokládat, že jejich vlastníci budou nějakou ocenitelnou hodnotu přinášet, při jejich vyzrazení tedy vlastníci může vzniknout ztráta. Informace v příslušných obchodních kruzích běžně nedostupné neznamená, že je musí vědět jen jejich majitel, naopak se většinou předpokládá, že tyto informace zná i omezený počet lidí, kteří s nimi potřebují pracovat, nebo kterým je jejich vlastníci svěřil k užívání, nejčastěji nejspíš za nějakou úplatu nebo jinou výhodu plynoucí pro něj. S tím souvisí i požadavek na utajení, které ve svém zájmu zajišťuje vlastníci. To znamená, že se vlastníci musí postarat, aby tyto informace nebyly volně přístupné nejen pro své konkurenty ale i pro širokou veřejnost. Míra a způsob utajení není zákonem uvedena, záleží tedy na vlastníci, jakým způsobem bude své obchodní tajemství chránit.

³ ČADA, KAREL. Chránit / nechránit, to je otázka: výsledky výzkumu a vývoje, jejich ochrana a komercializace. Plzeň: Alevia, 2014. ISBN 978-80-905538-0-4

Eliáš⁴ k požadavku na nedostupnost v příslušných obchodních kruzích doplňuje: „Považuje se za sporné, zda může být předmětem obchodního tajemství skutečnost, která je v relevantních obchodních kruzích běžně dostupná, není však známo, že konkrétní podnikatel tuto skutečnost využívá při svém podnikání.“ Čada⁵ souvislost se závodem kritizuje: „Není zcela zřejmé, co má být obsahem tohoto vztahu k závodu a podle jakých hledisek je možné tento vztah posuzovat. Přes jisté dřívější výhrady, které se objevily v teoretických diskuzích, zůstává tedy i nadále tento pojmový znak znakem obchodního tajemství“

Oproti předchozí právní úpravě došlo k jistému zjednodušení a zobecnění v definici obchodního tajemství, čtyři paragrafy byly nahrazeny jedním vystihujícím podstatu. Dle zařazení do IV. hlavy Věci a jejich rozdělení, 2. dílu Rozdělení věcí se dalo jasně najevo, že obchodní tajemství je věc. Vypustil se požadavek na obchodní, výrobní či technickou povahu, jinak se dá říct, že k žádné výrazné změně nedošlo. Dle mého názoru ale není obchodnímu tajemství v právní úpravě věnována pozornost, jakou by si jistě zasloužilo vzhledem k důležitosti ochrany obchodního tajemství pro podnikatele.

3.1.2 Co můžeme považovat za obchodní tajemství

Dle právní úpravy účinné do roku 2014 mělo obchodní tajemství obchodní, výrobní nebo technickou povahu a souviselo s podnikem, tímto bylo zřetelně vyjmenováno, co může být obchodní tajemství. Podle účinné právní úpravy nyní tato charakteristika obchodního tajemství není platná. Obchodní tajemství může být vše, co splňuje podmínky dle § 504 NOZ.

Obchodním tajemstvím může být seznam dodavatelů, seznam odběratelů, ceny a podmínky vyjednané s dodavateli a odběrateli, obchodní plán, obchodní strategie, výrobní postupy. Čada⁶ jako příklady obchodního tajemství uvádí: „zprávy o výzkumu a vývoji, technologické předpisy, podnikové normy a regulativy, reglementy o složení chemických látek či hmot, výkresová dokumentace, projekty, zprávy o technickém rozvoji, kalkulace a postupy výroby“. Telec⁷ dodává: „metoda obchodního vedení, seznam obchodních zástupců, náklad časopisu, kouzelnický

⁴ ELIÁŠ, KAREL. Kurs obchodního práva: úvodní a obecná část: soutěžní právo. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-012-5

⁵ ČADA, KAREL. Chránit / nechránit, to je otázka: výsledky výzkumu a vývoje, jejich ochrana a komercializace. Plzeň: Alevia, 2014. ISBN 978-80-905538-0-4

⁶ ČADA, KAREL. Strategie průmyslového vlastnictví. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-46-2.

⁷ TELEEC, IVO. Pojmové znaky duševního vlastnictví. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-425-4

trik a obrat jednotlivých provozoven“. Štenglová⁸ doplňuje: „výrobní náklady, marketingové studie, připravované vzorníky, postupy a podmínky reklamní kampaně, receptury a síťové či jiné grafy postupu montáže“. Uvedený výčet samozřejmě není konečný, jak již bylo řečeno, obchodním tajemstvím může být vše, co splňuje podmínky dle § 504 NOZ.

3.1.3 Vlastník obchodního tajemství

Dle § 504 NOZ obchodní tajemství má souvislost se závodem. Za obchodní závod se podle § 502 NOZ považuje organizovaný soubor jmění, který podnikatel vytvořil a který z jeho vůle slouží k provozování jeho činnosti. Má se za to, že závod tvoří vše, co zpravidla slouží k jeho provozu. Z toho tedy vyplývá, že vlastníkem obchodního tajemství je podnikatel, který závod vlastní. Tento vlastník s obchodním tajemstvím může nakládat dle vlastního uvážení, musí ale dbát na ochranu před jeho prozrazením. To neznamená, že nemůže tyto informace prozradit lidem, kteří je k výkonu své práce potřebují znát, nebo nemůže za poplatek tyto informace povolit využít někomu jinému, viz kapitola Licence k obchodnímu tajemství, ale měl by dbát na to, aby nedošlo k nechtěnému úniku a tím pádem se nestaly všeobecně známé. Samozřejmě že může informace, které tvoří jeho obchodní tajemství sám sdělit široké veřejnosti, ale v tom případě bude porušen požadavek na nedostupnost skutečností v příslušných obchodních kruzích a utajování skutečností vlastníkem a tím pádem se již nebude jednat o obchodní tajemství. Dle Telce⁹: „Právo podnikatele k jeho obchodnímu tajemství je právem výlučným a časově neomezeným“

3.1.4 Licence k obchodnímu tajemství

Při povolení využívat obchodní tajemství by měla být uzavřena smlouva. Dle Štenglové¹⁰: „V teorii není jednoty o tom, zda lze pro udělení souhlasu k užití obchodního tajemství využít právní úpravu licenční smlouvy k předmětům průmyslového vlastnictví, či zda tato úprava použitelná není a je nutno uzavřít inominátní smlouvu s případným analogickým použitím.“ I Eliáš¹¹ říká: „Pro svolení k užití obchodního tajemství smluvní typ výslovně upraven není.“

Smlouvu lze tedy uzavřít jako licenční smlouvu dle § 2358 – § 2383 NOZ. I jako smlouvu inominátní neboli smlouvu nepojmenovanou, která dle § 1746 odst. 2

⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana. Obchodní tajemství: praktická příručka. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-559-1.

⁹ TELEČEK, IVO a Pavel TŮMA. Přehled práva duševního vlastnictví. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-198-4.

¹⁰ ŠTENGLOVÁ, Ivana. Obchodní tajemství: praktická příručka. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-559-1.

¹¹ ELIÁŠ, KAREL. Kurs obchodního práva: úvodní a obecná část: soutěžní právo. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-012-5

NOZ není zvláště jako typ smlouvy upravena. Dle § 2358 odst. 1 NOZ Licenční smlouvou poskytuje poskytovatel nabyvateli oprávnění k výkonu práva duševního vlastnictví (licenci) v ujednaném omezeném nebo neomezeném rozsahu a nabyvatel se zavazuje, není-li ujednáno jinak, poskytnout poskytovateli odměnu. Pokud je poskytnutí licence dohodnuto bez odměny, mělo by to být v licenční smlouvě uvedeno. Licenční smlouva se vyžaduje v písemné podobě dle § 2358 odst. 2 NOZ pouze tehdy, je-li poskytovaná licence výhradní nebo pokud má být o licenci uveden záznam ve veřejném seznamu, tehdy je licence platná dle § 2358 odst. 3 NOZ dnem zápisu do tohoto seznamu.

Licence lze dle § 2360 odst. 1 NOZ dělit na výhradní a nevýhradní. Pokud se strany dohodnou na výhradní licenci, pak poskytovatel licence nemůže po dobu, kdy je licence platná, tutéž licenci poskytnout někomu dalšímu. Totéž platí i pro poskytovatele licence, tedy i on by neměl předmět licence po stanovenou dobu využívat. Strany se ale ve smlouvě mohou dohodnout jinak. Pokud se bude jednat o nevýhradní licenci, pak dle § 2361 NOZ může poskytovatel předmět licence využívat i po dobu trvání licence a může uzavřít i další licence s někým dalším. Musí být výslovně sjednána výhradní licence, v opačném případě se dle § 2362 NOZ jedná o nevýhradní licenci. Nabyvatel licence může dle § 2363 NOZ poskytnout tuto licenci celou nebo její část dalším osobám jen tehdy, pokud je to v licenční smlouvě povoleno. K tomu ovšem dle § 2364 odst. 1 NOZ potřebuje povolení poskytovatele, které musí být v písemné podobě.

Dle § 2368 NOZ nabyvatel licence musí chránit veškeré podklady a sdělení, které od poskytovatele dostal před třetími osobami. Výjimku tvoří pouze podklady a sdělení, u kterých ze smlouvy nebo z jejich povahy vyplývá, že poskytovatel licence nemá zájem na jejich utajování. Za třetí osobu se nepožaduje zaměstnanec nabyvatele ani ten, kdo se spolu s nabyvatelem podílí na podnikání, pokud ale jsou závazání nabyvatelem k mlčenlivosti. Nabyvatel je povinen veškeré poskytnuté podklady poskytovateli vrátit po ukončení platnosti licence a sdělení tajit až do doby, kdy se stane všeobecně známým.

3.2 Porušení obchodního tajemství a jeho ochrana

3.2.1 Porušení obchodního tajemství

Porušením obchodního tajemství se zabývá § 2985 NOZ, který jej definuje jako jednání, jímž jednajíc jiné osobě neoprávněně sdělí, zpřístupní, pro sebe nebo pro jiného využije obchodní tajemství, které může být využito v soutěži a o němž se dověděl tím, že mu tajemství bylo svěřeno nebo jinak se stalo přístupným na základě jeho pracovního poměru k soutěžiteli nebo na základě jiného vztahu k němu, případně v rámci výkonu funkce, k níž byl soudem nebo jiným orgánem povolán, nebo vlastním nebo cizím jednáním příčícím se zákonu. K porušení obchodního

tajemství může tedy dojít jakýmkoliv činem, ať už se ten, kdo ho porušil, o něm dozvěděl jakýmkoliv způsobem a porušil ho nechtěně nebo úmyslně. Dle podmínky neoprávněnosti sdělení vyplývá, že se nebude jednat o porušení obchodního tajemství, pokud jednajícím jinou osobě toto obchodní tajemství sdělí oprávněně, to znamená, že porušením obchodního tajemství nebude, pokud obchodní tajemství sdělí sám jeho vlastník, nebo ke zveřejnění dá jednajícímu svůj souhlas.

3.2.2 Ochrana obchodního tajemství v České republice

Zařazením obchodního tajemství do věcí, se pro jeho ochranu použijí § 1040 - § 1042 NOZ, které se zabývají ochranou vlastnického práva. Ve vztahu k obchodnímu tajemství je důležitý § 1042 NOZ, který vlastníkovému zaručuje domáhat se ochrany proti každému, kdo neprávem do jeho vlastnického práva zasahuje nebo je ruší jinak než tím, že mu věc zadržuje. Toto ustanovení platí proti všem, kteří by se snažili být jen ohrožit obchodní tajemství vlastníka, přičemž není důležité, jestli se jedná nebo nejedná o podnikatele.

Dle § 2976 odst. 2h) NOZ se porušení obchodního tajemství řadí mezi nekalou soutěž, proto pro jeho ochranu lze použít i § 2988 NOZ, který zaručuje, že vlastník může po tom, kdo jeho obchodní tajemství ohrozí požadovat, aby se tohoto jednání zdržel nebo odstranil závadný stav. Toto ustanovení myslí i na kompenzaci, která může nahradit újmu vlastníkovému obchodního tajemství, který po rušiteli může požadovat přiměřené zadostiučinění, náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení. Oproti § 1042 NOZ, který zaručuje vlastníkovému ochranu obchodního tajemství proti všem, § 2988 NOZ zaručuje ochranu obchodního tajemství jen v rámci hospodářské soutěže.

3.2.3 Ochrana obchodního tajemství v Evropské unii

K dnešnímu dni není v platnosti žádná právní úprava, která by zajišťovala společnou unijní ochranu obchodního tajemství. To ale neznamená, že by v rámci Evropské unie obchodní tajemství nebylo chráněno, tuto problematiku si zajišťuje každý stát zvlášť. V rámci Evropské unie existuje tedy mnoho pravidel ochrany obchodního tajemství, které se menší či větší mírou liší. Ale nejen že se liší v jednotlivých státech pravidla ochrany obchodního tajemství, ale liší se i přesná definice obchodního tajemství. Dá se tedy říct, že je problematika obchodního tajemství v rámci Evropské unie poněkud zmatená. Co platí v jednom členském státě, nemusí platit v jiném. Čada¹² tuto situaci popisuje: „Pouze ve Švédsku existuje zvláštní

¹² ČADA, KAREL. Chránit / nechránit, to je otázka: výsledky výzkumu a vývoje, jejich ochrana a komercializace. Plzeň: Alevia, 2014. ISBN 978-80-905538-0-4

právní předpis na ochranu obchodního tajemství. V ostatních členských státech EU jsou právní předpisy týkající se obchodního tajemství roztroušeny například v právních předpisech o nekalé soutěži, v pracovním právu nebo v trestněprávních předpisech. Z toho plyne, že není jednotně upraveno, jaké skutečnosti jsou v jednotlivých státech EU v tomto smyslu chráněny.“

Jelikož je ochrana obchodního tajemství důležitá a v rámci Evropské unie existuje společný vnitřní trh, jistě by si zasloužila jednotná pravidla, která by platila ve všech členských státech Evropské unie. Domnívám se, že by to přineslo i jisté zjednodušení v orientaci podnikatelům, jak chránit obchodní tajemství v rámci Evropské unie. Totéž si již uvědomili i evropské špičky, proto je již v jednání jednotná právní úprava obchodního tajemství pro všechny členské státy Evropské unie. Dle oficiální webové stránky Evropské rady a Rady Evropské unie¹³: „Dne 15. prosince 2015 dosáhlo lucemburské předsednictví předběžné dohody se zástupci Evropského parlamentu o společných pravidlech pro ochranu obchodních tajemství a důvěrných informací podniků EU. Dohodu potvrdil Výbor stálých zástupců Rady dne 18. prosince 2015.“ Lucemburský místopředseda vlády a ministr hospodářství Etienne Schneider¹⁴, Lucembursko předsedalo v Radě EU od 1. července 2015 do 31. prosince 2015, při této příležitosti k problematice obchodního tajemství poznamenal: „Dnes v členských státech existuje mnoho různých systémů a definic, pokud jde o zacházení s obchodními tajemstvími a jejich ochranou. Tento nový nástroj přinese právní srozumitelnost a rovné podmínky všem evropským podnikům. Pomůže rovněž zvýšit zájem o rozvoj výzkumné a inovační činnosti.“

Obchodní tajemství je upraveno v Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před neoprávněným získáním, použitím a zveřejněním. Dle tohoto návrhu směrnice se jedná o obchodní tajemství, pokud jsou dané informace tajné v tom smyslu, že nejsou jako celek nebo jako přesná sestava a souhrn jejich částí obecně známy nebo běžně přístupné osobám v kruzích, které se běžně dotýčným druhem informací zabývají, mají komerční hodnotu proto, že jsou tajné a osoby, které je mají právoplatně ve své moci, podnikly za daných okolností přiměřené kroky, aby je udržely v tajnosti. Musí být splněny všechny podmínky, aby se jednalo o obchodní tajemství. Jako majitele obchodního tajemství návrh směrnice definuje fyzickou nebo právnickou osobu, která má obchodní tajemství pravoplatně ve své moci.

¹³ Evropská rada a Rada Evropské unie: Ochrana obchodních tajemství: lucemburské předsednictví dospělo k dohodě s Parlamentem [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2015/12/15-trade-secrets-protection/>

¹⁴ Evropská rada a Rada Evropské unie: Ochrana obchodních tajemství: lucemburské předsednictví dospělo k dohodě s Parlamentem [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2015/12/15-trade-secrets-protection/>

Po porovnání návrhu směrnice s právní úpravou účinnou v České republice jsem dospěla k závěru, že se pro Českou republiku, pokud směrnice bude aplikována ve znění návrhu, mnoho věcí nezmění. Dá se tedy předpokládat, že je právní úprava v České republice nyní upravena dostatečně bez závažnějších chyb.

3.2.4 Mezinárodní ochrana obchodního tajemství

Dle ministerstva průmyslu a obchodu¹⁵: „Nejdůležitější normou, která upravuje ochranu práv k duševnímu vlastnictví ve vztahu k mezinárodnímu obchodu, je Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví - TRIPS.“ V této dohodě se o obchodním tajemství pojednává v 7. oddílu s názvem Ochrana nezveřejněných informací, kde článek 39 odst. 2 říká, že fyzické a právnické osoby budou mít možnost zabránit, aby informace, které mají právoplatně ve své moci, byly zveřejněny, sděleny třetím osobám nebo získány nebo užity třetími osobami bez jejich souhlasu způsobem, který je v rozporu s čestnou komerční praxí, pokud takové informace jsou tajné v tom smyslu, že nejsou jako celek nebo jako přesná sestava a souhrn jejich částí obecně známy nebo běžně přístupné osobám v kruzích, které se běžně dotýčným druhem informací zabývají; mají komerční hodnotu proto, že jsou tajné; a osoby, které je mají právoplatně ve své moci, podnikly za daných okolností přiměřené kroky, aby je udržely v tajnosti.

3.3 Zvláštní případy ochrany obchodního tajemství

3.3.1 Ochrana obchodního tajemství před obchodními partnery

Při vyjednávání s obchodními partnery o obchodních podmínkách, které budou platit při poskytování určité služby, nebo při dodání určitého zboží, případně při domlouvání spolupráce a uzavírání smluv, je nutné, aby si obě strany vyměnily mnoho informací. Při prvním kontaktu to budou spíše obecnější informace, které budou volně dostupné pro každého, tudíž nám jejich prozrazení nemusí vadit, například to mohou být obecné informace o podniku, katalogy a ceníky. Ale při užší spolupráci je nutné si vyměnit informace, které mohou být obchodním tajemstvím podniku. Při jejich sdělení protistraně si musí být vlastník obchodního tajemství jist, že tyto informace protistrana nebude šířit dál nebo je nevyužije proti němu. Vždyť i jedna z podmínek pro klasifikaci informace jako obchodní tajemství dle § 504 NOZ je vůle podnikatele tyto informace tajit. Pro konkurenci by mohly být tyto informace velmi zajímavé. Dovedu si představit, že pokud by nebyly žádným způsobem chráněny, konkurence by se je snažila získat právě od obchodních partnerů podniku.

¹⁵ Ministerstvo průmyslu a obchodu: Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS) [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument20974.html>

Zákon v ustanovení pamatuje na ochranu informací získaných během obchodního jednání mezi dvěma stranami, § 1730 odst. 2 NOZ sděluje, že získá-li strana při jednání o smlouvě o druhé straně důvěrné údaje nebo sdělení, dbá, aby nebyly zneužity, nebo aby nedošlo k jejich prozrazení bez zákonného důvodu. Poruší-li tuto povinnost a obohatí-li se tím, vydá druhé straně to, oč se obohatila. Nicméně Čada¹⁶ je k tomuto opatření poněkud skeptický: „Tato právní úprava se týká pouze důvěrných údajů a sdělení o druhé straně, což způsobuje omezení dopadu tohoto ustanovení na praktické smlouvy a omezuje i možnost, aby pod důvěrné údaje této povahy, i v případě volnějšího výkladu, spadaly i skutečnosti, které jinak tvoří obchodní tajemství.“ Dle tohoto názoru je vhodné, aby citlivé informace poskytované druhé straně, byly označeny jako důvěrné a byla sepsána smlouva, která bude zajišťovat mlčení obou stran o veškerých poskytnutých datech, sdělených důvěrných informacích a poskytnutých materiálech.

3.3.2 Ochrana obchodního tajemství před akcionáři a společníky společností s ručením omezeným

Zákon pamatuje nejen na ochranu obchodního tajemství před konkurencí a konkoly, kdo by mohl využít obchodní tajemství a tím uškodit jeho vlastníkov, ale i ochranu obchodního tajemství před akcionáři podniku, ke kterému se obchodní tajemství vztahuje. Očekává se, že akcionář podniku má zájem na tom, aby rostla tržní hodnota podniku a podnik byl konkurenceschopný, přesto může nastat situace, kdy by se akcionář pokusil podniku škodit, proto i tato ochrana má v praxi smysl.

Dle § 353 Zákona o obchodních korporacích (dále jen ZOK) je akcionář oprávněn účastnit se na valné hromadě a hlasovat na ní. Na této valné hromadě má také právo dozvědět se informace vztahující se k podniku. § 357 ZOK k tomu výslovně říká, že akcionář je oprávněn požadovat a obdržet na valné hromadě od společnosti vysvětlení záležitostí týkajících se společnosti nebo jí ovládaných osob, je-li takové vysvětlení potřebné pro posouzení obsahu záležitostí zařazených na valnou hromadu nebo pro výkon jeho akcionářských práv na ní. Z toho lze odvodit, že akcionář může požadovat i informace, které mohou spadat mezi obchodní tajemství podniku a dle § 358 odst. 2 ZOK toto vysvětlení musí dostat, navíc informace sdělené ve vysvětlení musí být určitá a musí poskytovat dostatečný a pravdivý obraz o dotazované skutečnosti. Dle tohoto ustanovení by akcionář měl právo získat i informace o obchodním tajemství. Zákon pamatuje ale i na tuto možnost, proto v § 359 ZOK je uvedeno, že představenstvo nebo osoba, která svolává valnou hromadu, můžou odmítnout podat vysvětlení zcela nebo částečně, pokud by jeho poskytnutí mohlo přivodit společnosti nebo jí ovládaným osobám újmu, jde o vnitřní

¹⁶ ČADA, KAREL. Strategie průmyslového vlastnictví. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-46-2.

informaci nebo utajovanou informaci podle jiného právního předpisu, nebo je požadované vysvětlení veřejně dostupné.

Nad možností zneužití práva odmítnout podat vysvětlení akcionáři se zamýšlí Štenglová¹⁷: „V praxi však může být obtížně interpretovatelné, které z informací požadovaných akcionářem naplňují znaky obchodního tajemství, a je známa řada případů, kdy představenstvo, ve snaze zabránit poskytnutí informace, jejíž poskytnutí je mu nepříjemné (zejména proto, že z informace vyplývá porušení povinnosti, které může vést k požadavku náhrady škody způsobené členy představenstva či dokonce k jejich trestnímu stíhání), se dovolává právě toho, že mu poskytnutí takové informace zákon zakazuje, neboť jde o obchodní tajemství.“ Aby k tomuto zneužívání nemohlo dojít, může se akcionář dle § 360 ZOK obrátit na dozorčí radu, aby přezkoumala, zda se akcionář může nebo nemůže požadované informace dozvědět. Dozorčí rada rozhodne buď přímo na valné hromadě, nebo do pěti pracovních dnů ode dne konání valné hromady. Pokud s rozhodnutím dozorčí rady akcionář nesouhlasí, nebo pokud se dozorčí rada do zákonem uvedené lhůty nevyjádří, může se akcionář obrátit na soud.

Ve vztahu společníka společnosti s ručením omezeným, jeho práva na informace a obchodní tajemství zákon postupuje až na malé rozdíly stejně. Právní úprava je obsažena v § 155 ZOK a § 156 ZOK. Společník společnosti s ručením omezeným může požadovat informace na valné hromadě i mimo ni. Tyto informace se nemusí týkat jen témat vztahujících se k valné hromadě, jako je tomu u práva na informace pro akcionáře. Společník má právo nejen na informace a dle § 156 ZOK možnost nahlížet do dokladů společnosti, kontrolovat údaje obsažené v předložených dokladech a další práva na informace určená společenskou smlouvou. Při sporu na návrh společníka opět rozhodne soud.

3.3.3 Ochrana obchodního tajemství před zaměstnanci

Zaměstnanci představují dle mého názoru největší hrozbu pro utajení obchodního tajemství. Zatímco u akcionářů, společníků a obchodních partnerů by se většinou jednalo o cílené sdělení informací obsahujících obchodní tajemství, u zaměstnanců se o úmyslné sdělení většinou jednat nebude. V zaměstnání trávíme mnoho času, někdo ho má jako koníček, někdo jen proto, že peníze nějakým způsobem získat musí. Ať tak či tak, o zaměstnání většinou mluvíme ve volném čase s rodinou, přáteli nebo s jinými lidmi mající s námi určitý vztah. Ať už chválíme, nebo si na něco stěžujeme, často povíme i nějaké interní informace, zvláště když nám něco vadí a chceme si o tom s někým promluvit, například v návalu zlosti. Při přátelských rozhovorech nejsme ostražití a nehlídáme vše, co řekneme tak, jak je tomu při obchodních jednáních, kdy každé nesprávně zvolené slovo se může obrátit proti nám,

¹⁷ ŠTENGLOVÁ, Ivana. Obchodní tajemství: praktická příručka. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-559-1.

proto se lehce může stát, že sdělíme i informace, které jsme původně ani říct nechtěli. Nebo řekneme něco, co se nám zdá být naprosto nevinné, ale ve skutečnosti v nesprávných rukou to může našemu zaměstnavateli uškodit.

Domnívám se, že mnoho lidí ani přesně neví, co vše může zahrnovat obchodní tajemství podniku, ve kterém pracují. Pravda je, že se mnoho lidí k tomuto typu informací, pokud jsou chráněny tak, jak mají být, ani nemůže dostat. Nebezpečí nepředstavuje jen rozhovor se známými lidmi zaměstnance, ale v této době, kdy se ve velké míře rozšířily sociální sítě, se díky prvotnímu sdílení určitého sdělení, informace můžou snadno dostat k velkému počtu lidí během krátké doby, což může být ještě nebezpečnější než jen pouhé slovní vyjádření. Proto by si lidé měli dávat velký pozor na to, co sdílejí na sociálních sítích nejen o svém zaměstnání a zaměstnavateli, ale i o svém životě.

Nejčastěji se v praxi zaměstnanci s pravidly ochrany informací v podniku seznamují hned při nástupu do zaměstnání. Tato pravidla a způsob informování zaměstnance se odvíjí od typu podniku a hlavně záleží na pozici, kterou bude zaměstnanec vykonávat. Jiná pravidla budou platit například pro obchodního ředitele a jiná pravidla pro uklízečku. Ale i obyčejná uklízečka by měla být nějakým způsobem poučena o ochraně informací, jelikož při úklidu má přístup do všech místností podniku, proto se nedopatřením nebo účelně může dostat k dokumentům obsahujícím citlivé informace a ty dále použít. Proto bychom žádnou pracovní pozici neměli podceňovat, ale naopak zvážit všechna možná rizika.

Před podpisem smlouvy bývá budoucí zaměstnanec poučen o všech podmínkách vztahujících se k jeho pracovní pozici, například se jedná o přesnou náplň práce, pracovní dobu, atd. Dále by mělo následovat školení o požární ochraně a školení o bezpečnosti práce. Zaměstnanec následně musí podepsat, že se těchto školení zúčastnil a byl poučen o všech náležitostech. Tato školení by se měla každý rok opakovat. Mnoho firem má vypracován vlastní etický kodex, kde se objevují mimo jiné i interní opatření vztahující se k ochraně informací. Zaměstnanec by se měl před nástupem do zaměstnání s tímto etickým kodexem důkladně seznámit, buď jen přečtením, nebo se může konat nějaká forma školení. Často zaměstnanec svým podpisem potvrzuje, že byl s etickým kodexem seznámen. U mnoha zaměstnanců se buď přímo ve smlouvě, nebo na dokumentu, který bývá často součástí pracovní smlouvy, objevuje i poučení, že zaměstnanec nesmí nikomu sdělit výši své mzdy a interní informace, které se dozvěděl při výkonu své práce. Zaměstnanec musí často svým podpisem potvrdit, že byl s těmito okolnostmi seznámen. Zaměstnanci se také může stát, že zaměstnavatel bude požadovat, aby podepsal konkurenční doložku, tímto tématem se budu zabývat v samostatné podkapitole. Tyto informace by neměly zaznít jen při nástupu do zaměstnání, ale měly by se v pravidelných intervalech opakovat.

Štenglová¹⁸ k této problematice doplňuje: „Povinnost chránit obchodní tajemství zaměstnavatele jako součásti jeho podniku a jeho majetku, jakož i povinnost nejednat způsobem, který by měl za následek porušení nebo ohrožení práva k obchodnímu tajemství, má každý zaměstnanec, jemuž bylo obchodní tajemství svěřeno nebo se mu jinak stalo přístupným. Vzhledem k tomu, že uvedené povinnosti mají souvislost s plněním pracovních úkolů, představuje jejich nesplnění porušení pracovní kázně, a to za předpokladu, došlo-li k němu zaviněním zaměstnance (alespoň nedbalostním).“

3.4 Právní prostředky vztahující se k ochraně obchodního tajemství

3.4.1 Konkurenční doložka

Konkurenční doložku upravuje Zákoník práce (dále jen ZP) v § 310 a § 311. Nejčastěji se sjednává při podpisu smlouvy před nástupem nového zaměstnance do zaměstnání. Zaměstnanec prohlašuje, že po dobu určenou v konkurenční doložce, nejdéle to může být jeden rok, nebude vykonávat výdělečnou činnost, která je shodná s předmětem činnosti zaměstnavatele, nebo která může mít vůči zaměstnavateli soutěžní povahu. Dá se říct, že tato doložka má zabránit zaměstnanci, aby se po skončení pracovního poměru stal zaměstnavatelovým konkurentem. Ale nejen že má zabránit, aby se z bývalého zaměstnance stal konkurent zaměstnavatele, ale hlavně má zabránit, aby došlo k úniku informací od bývalých zaměstnanců a následnému zneužití v prospěch bývalého zaměstnance. Pokud by bývalý zaměstnanec začal pracovat u konkurenčního podniku, tedy u podniku se stejným předmětem činnosti jako měl bývalý zaměstnavatel, nebo sám začal podnikat ve stejném oboru, hrozilo by, že bývalý zaměstnanec bude využívat ve svůj prospěch důvěrné informace, které získal při výkonu svého zaměstnání, a tyto informace můžou být využity proti bývalému zaměstnavateli. Toto riziko se zvyšuje, pokud byl pracovní poměr ukončen ze strany zaměstnavatele a bývalý zaměstnanec se cítí být ukřivděn.

Než bude zaměstnavatel požadovat po zaměstnanci sjednání konkurenční doložky, měl by si rozmyslet, s kým chce konkrétně konkurenční doložku sjednat. § 310 odst. 2 ZP jasně říká, že ji může zaměstnavatel po zaměstnanci požadovat, jen pokud to je možné od zaměstnance spravedlivě požadovat s ohledem na povahu informací, poznatků, znalostí pracovních a technologických postupů, které získal v zaměstnání u zaměstnavatele a jejichž využití by mohlo zaměstnavateli závažným způsobem ztížit jeho činnost. S ohledem na toto ustanovení by bylo vhodné sjednat konkurenční doložku jen se zaměstnanci, kteří přichází do styku se zvláště citlivými informacemi, které mohou být součástí obchodního tajemství podniku.

¹⁸ ŠTENGLOVÁ, Ivana. Obchodní tajemství: praktická příručka. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-559-1.

Zákon v § 311 ZP jasně vymezuje, s kým nelze konkurenční doložku sjednat, konkrétně se jedná o pedagogické pracovníky škol a školských zařízení zřizovaných Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, krajem, obcí a dobrovolným svazkem obcí, jehož předmětem činnosti jsou úkoly v oblasti školství, a na pedagogické pracovníky v zařízeních sociálních služeb.

Dle povahy tohoto nástroje se dá říct, že se jedná o velmi efektivní ochranu obchodního tajemství, ale tato ochrana se neobejde bez nákladů pro zaměstnavatele. Jelikož se zaměstnanec musí po ukončení pracovního poměru zdržet výkonu výdělečné činnosti ve stejném oboru jako je obor bývalého zaměstnavatele a často je tedy pro něj těžké získat práci, když se musí vyhnout oboru, ve kterém má nejvíce zkušeností a získané vzdělání, proto zákon pamatuje i na ochranu zaměstnance, aby nezůstal bez prostředků. Dle § 310 ZP odst. 1 zaměstnavatel musí zaměstnanci měsíčně vyplácet přiměřené peněžité vyrovnání, nejméně však ve výši jedné poloviny průměrného měsíčního výdělku od skončení pracovního poměru po dobu trvání konkurenční doložky, tedy nejdéle jeden rok. Jelikož tedy pro zaměstnavatele sjednání konkurenční doložky znamená náklady, v praxi ji nejčastěji použije pro vrcholné představitele podniku, ne pro řadové zaměstnance, kteří s citlivými informacemi, které mohou zaměstnavatele poškodit, většinou do styku nepřichází.

Často se v konkurenční doložce vyskytuje smluvní pokuta, kterou musí zaměstnanec zaměstnavateli zaplatit, pokud poruší podmínky stanovené konkurenční doložkou. Tato pokuta by měla být co do částky přiměřená dle podmínek sjednaných v konkurenční doložce. Zaplacením smluvní pokuty platnost konkurenční doložky končí. Konkurenční doložka musí být dle zákona sjednaná písemně.

3.4.2 Patent

V některých případech můžeme k ochraně obchodního tajemství použít patent. Tento nástroj ale není vhodný pro vše, jeho využití má svá specifika, která upravuje zákon o vynálezech a zlepšovacích návrzích (dále jen ZVZN). Patenty jsou vhodné zejména pro technická řešení, která jsou výsledkem vynálezecké činnosti, tedy pro vynálezy. Dle Čady¹⁹: „Stejně jako většina patentových zákonů nezahrnuje ani platný český patentový zákon legální definici vynálezu. Uvádí pouze podmínky, které musí vynález splňovat, aby bylo možné na něj patent udělit.“ Tyto podmínky jsou vymezeny v § 3 odst. 1 ZVZN, který říká, že patenty se udělují na vynálezy, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné. Zákon v § 3 odst. 2 ZVZN jasně říká i co za vynálezy považovat nelze, jedná se o objevy, vědecké teorie a matematické metody, estetické výtvořky, plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, hraní her nebo vykonávání obchodní činnosti, jakož i programy počítačů a podávání informací. Aby bylo možné udělit patent,

¹⁹ ČADA, KAREL. Chránit / nechránit, to je otázka: výsledky výzkumu a vývoje, jejich ochrana a komercializace. Plzeň: Alevia, 2014. ISBN 978-80-905538-0-4

musí být splněny všechny podmínky, tedy vynález musí být nový, musí být výsledkem vynálezecké činnosti a musí být průmyslově využitelný.

Právo na patent náleží dle § 8 ZVZN původci vynálezu nebo jeho právnímu nástupci. Za původce vynálezu se považuje ten, kdo jej vytvořil vlastní tvůrčí prací. Právo využívat vynález náleží majiteli patentu. Jakl²⁰ k tomu uvádí: „Základním právem majitele patentu je, že má výlučné právo vynález využívat, poskytnout souhlas (licenci) k využívání vynálezu jiným osobám, nebo na ně patent převést nebo jej učinit předmětem zásady.“

Patentová ochrana platí 20 let od podání přihlášky Úřadu průmyslového vlastnictví. Jakl²¹ tuto dobu upřesňuje: „Účinky patentu nastávají až od oznámení o udělení patentu ve Věstníku Úřadu. To znamená, že doba účinku patentu je oproti době platnosti kratší o dobu udělovacího řízení, tj. zpravidla o dobu 3 až 6 let. Ke stanovení rozdílné doby počátku platnosti patentu a počátku jeho účinků vedla především nedostatečná snaha přihlašovatelů a patentových úřadů o zkracování doby udělovacího řízení. Tímto způsobem se v posledních letech podařilo ve světové praxi dobu udělovacího řízení stabilizovat v rozmezí zmíněných 3 – 6 let, což se pokládá za optimální, když přitom ke zveřejnění všech vynálezů nedochází později než po 18 měsících od vzniku práva přednosti.“

Ochrana patentem zanikne dle § 22 ZVZN, pokud uplyne doba jeho platnosti, majitel patentu nezaplatí ve stanovené lhůtě příslušné poplatky za udržování patentu v platnosti nebo se ho jeho majitel vzdá, v tomto případě patent zanikne dnem, kdy písemné prohlášení majitele patentu dojde Úřadu průmyslového vlastnictví.

3.4.3 Užitný vzor

Pro technická řešení není jediná možná ochrana patentem, ale může se použít i ochrana zahrnující užitné vzory. Dle Úřadu průmyslového vlastnictví²² je tato ochrana: „jednodušší, rychlejší a méně nákladná, než je ochrana patentem.“ Čada²³ k tomu uvádí: „Užitný vzor se v mnohém podobá ochraně patentové, ale umožňuje velmi rychlou výlučnou ochranu technických řešení s nízkými finančními náklady. Jeho prostřednictvím lze tedy chránit podobné předměty, které spadají pod patentovou ochranu.“ Problematika užitných vzorů je upravena v zákoně o užitných vzorech (dále jen ZUV). Za užitný vzor se považuje podle § 1 ZUV technické řešení, kte-

²⁰ JAKL, LADISLAV. Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví. 2. upr. a rozš. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-52-3.

²¹ JAKL, LADISLAV. Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví. 2. upr. a rozš. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-52-3.

²² Úřad průmyslového vlastnictví: Užitné vzory [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/uzitne-vzory.html>

²³ ČADA, KAREL. Strategie průmyslového vlastnictví. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-46-2.

ré je nové, přesahuje rámec pouhé odborné dovednosti a je průmyslově využitelné. Aby se technické řešení mohlo stát užitným vzorem, musí splňovat všechny podmínky uvedené v § 1 ZUV. O technické řešení se dle § 2 ZUV nejedná, pokud jde o objevy, vědecké teorie a matematické metody, pouhé vnější úpravy výrobků, plány, pravidla a způsoby vykonávání duševní činnosti, programy počítačů a pouhé uvedení informace.

Podmínka novosti se na rozdíl od patentů dle Jakla²⁴ nezkoumá: „Většina zemí, včetně České republiky, však právní ochranu na užité vzory uděluje formou jejich zápisu do rejstříku užitných vzorů, aniž před tím zkoumá světovou novost přihlášeného technického řešení. Otázka novosti se pak zkoumá až při případném vymazovém řízení.“ To je také jeden z důvodů rychlejšího vyřízení ochrany užitého vzoru na rozdíl od ochrany zajišťující patentem.

Zákon stejně tak stanovuje i co se nelze chránit užitným vzorem, dle § 3 ZUV se jedná o technická řešení, která jsou v rozporu s obecnými zájmy, zejména se zásadami lidskosti a veřejné morálky, odrůdy rostlin a plemena zvířat, jakož i biologické reproduktivní materiály, způsoby výroby nebo pracovní činnosti.

Telec²⁵ podřazuje užité vzory pod patenty: „Příbuznost s patentovým právem spočívá v tom, že tyto chráněné předměty jsou rovněž výtvořiny průmyslově-technické povahy a mohou být předmětem obchodních vztahů. Důvodem existence užité vzorové právní ochrany je skutečnost, že patentový systém nelze příliš uplatnit u předmětů denní potřeby připravených k uvedení na trh, předmětů vykazujících nižší investiční úroveň a v neposlední řadě je také poměrně nákladný a zdoluhavý. Formální zápis užitého vzoru do rejstříku je však oproti patentu méně spolehlivou právní ochranou.“

Dle § 6 ZUV má právo na ochranu užitným vzorem jeho původce nebo jeho právní nástupce, za původce se považuje ten, kdo jej vytvořil vlastní tvořivou prací. Doba ochrany upravuje § 15 ZUV, platí čtyři roky ode dne podání přihlášky, případně od podání dřívější přihlášky vynálezu se shodným předmětem. Doba platnosti lze prodloužit až dvakrát vždy o tři roky. Jakl²⁶ tuto dobu komentuje: „Takto stanovená doba platnosti ochrany užitého vzoru odpovídá celosvětovému průměru a je pro majitele ochrany výhodná, neboť platnost vzoru se může udržovat podle potřeby jeho využití.“

²⁴ JAKL, LADISLAV. Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-87956-00-7.

²⁵ TELEC, IVO a Pavel TŮMA. Přehled práva duševního vlastnictví. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-198-4.

²⁶ JAKL, LADISLAV. Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví. 2. upr. a rozš. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-52-3.

Ochrana užitným vzorem zanikne dle § 16 ZUV, pokud uplyne doba jeho platnosti nebo se ho jeho majitel vzdá, v tomto případě ochrana zanikne dnem, kdy písemné prohlášení majitele užitného vzoru dojde Úřadu průmyslového vlastnictví. Může také dojít k vymazání užitného vzoru z rejstříku, zákon stanoví v § 17odst. 1 ZUV, že na návrh kohokoliv může dojít k vymazání užitného vzoru z rejstříku, pokud není technické řešení způsobilé k ochraně podle §1 ZUV a § 3 ZUV, tedy pokud nesplňuje podmínky pro ochranu užitným vzorem, nebo pokud předmět užitného vzoru je již chráněn patentem s účinky na území České republiky či užitným vzorem s dřívějším právem přednosti, nebo pokud předmět užitného vzoru jde nad rámec původního podání přihlášky užitného vzoru.

3.4.4 Průmyslový vzor

Problematiku průmyslových vzorů upravuje zákon o ochraně průmyslových vzorů (dále jen ZOPV). Na rozdíl od patentů a užitných vzorů se u průmyslových vzorů ochrana vztahuje pouze na design výrobku, tedy pouze na vzhled výrobku. Nelze jím chránit technické řešení ale to, jak daný výrobek vypadá. Úřad průmyslového vlastnictví²⁷ k tomu dodává: „Jde o vizuálně vnímatelnou vlastnost výrobku, nikoliv např. o jeho technickou nebo konstrukční podstatu. Grafika sama o sobě, bez spojení s konkrétním výrobkem, průmyslovým vzorem není.“

Zákon stanoví v § 3 ZOPV, že průmyslový vzor je možné chránit, je-li nový a má-li individuální povahu. Za nový se průmyslový vzor pokládá dle § 4 ZOPV, pokud před dnem podání přihlášky nebo před dnem než vzniklo právo přednosti, nebyl zveřejněn shodný průmyslový vzor. Průmyslový vzor je shodný s jiným průmyslovým vzorem dle § 4 ZOPV, pokud se oba vzory liší jen nepatrně. Za individuální povahu lze označit podle § 5 ZOPV, pokud průmyslový vzor má na informovaného uživatele odlišný celkový dojem než jiné průmyslové vzory, které byly zpřístupněny veřejnosti dříve. Za průmyslový vzor se dle § 2 ZOPV považuje vzhled výrobku nebo jeho části, spočívající zejména ve znacích linií, obrysů, barev, tvaru, struktury nebo materiálů výrobku samotného, nebo jeho zdobení.

Čada²⁸ jako příklady možné ochrany průmyslovým vzorem uvádí: „Mohou tak být chráněny například plošné vzory tapet či textilií, ale zejména vzhled trojrozměrných výrobků. Příkladem může být těžítka, karoserie motocyklu, veškeré druhy obalů, nábytek, hračky nebo i vnější vzhled výrobních zařízení.“ Jakl²⁹ jako možnost ochrany průmyslovým vzorem popisuje vzhled výrobků, kterými mohou být: „řemeslně nebo průmyslově vyrobený předmět, obal, úpravu, grafický symbol

²⁷ Úřad průmyslového vlastnictví: Průmyslové vzory [online]. [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/prumyslove-vzory.html>

²⁸ ČADA, KAREL. Strategie průmyslového vlastnictví. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-46-2.

²⁹ JAKL, LADISLAV. Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví. 2. upr. a rozš. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-52-3.

a typografický znak, včetně součástí určených k sestavení do jednoho složeného výrobku. Tyto součástky jsou schopné ochrany za podmínky, jestliže jsou i po zařazení do složeného výrobku při běžném užívání viditelné a jestliže samy o sobě splňují požadavek novosti a individuální povahy průmyslového vzoru.“

Průmyslovým vzorem naopak dle Jakla³⁰ nemůže být: „technické a konstrukční řešení, přenesení známé vnější úpravy výrobku na výrobek jiného druhu nebo vnější úprava vytvořená zvětšením či zmenšením známé vnější úpravy výrobku a dále záměna materiálu pro vnější úpravy výrobku, architektonické řešení stavby, vnější úprava výrobku zjištělná jen při zvláštní pozornosti a barva vzoru, není-li užita ve spojení s tvarem, s obrysem nebo kresbou.“

Vlastníkem průmyslového vzoru, který může využívat veškerá práva, která se k němu vztahují, může být ten, kdo průmyslový vzor vytvořil. Pokud průmyslový vzor splní všechny podmínky, zapíše jej Úřad průmyslového vlastnictví do rejstříku a zveřejní jej, přičemž ochrana dle § 11 ZOPV trvá 5 let od podání přihlášky. Tato lhůta může být několikrát prodloužena vždy o 5 let až na celkových 25 let od data podání přihlášky.

3.4.5 Ochranné známky

Ochranná známka je označení výrobků nebo služeb, které má za úkol odlišit výrobky a služby majitele ochranné známky od výrobků a služeb jiných podnikatelů. Jedná se o právní nástroj, který má za úkol chránit obchodní značku jejího majitele před neoprávněným užíváním. Hlavním úkolem ochranné známky dle Čady³¹ je: „napomoci spotřebiteli v rámci jeho volby při nákupu zboží nebo služeb. Slouží ke snazší identifikaci výrobku ze strany spotřebitelů, a tím usnadňuje jejich orientaci na trhu, na straně druhé usnadňuje vlastníkovu budovat dobrou pověst svého podniku nebo svých výrobků či služeb, a odlišit je od výrobků a služeb nabízených jinými výrobci nebo obchodníky na trhu.“

Ochrannou známkou může být dle § 1 zákona o ochranných známkách (dále jen ZOZ) jakékoliv označení schopné grafického znázornění, zejména slova, včetně osobních jmen, barvy, kresby, písmena, číslice, tvar výrobku nebo jeho obal, pokud je toto označení způsobilé odlišit výrobky nebo služby jedné osoby od výrobků nebo služeb jiné osoby. Dle Jakla³²: „Označení není jako ochranná známka schopné ochrany samo o sobě, ale vždy jen ve spojitosti s určitými výrobky či službami.“

³⁰ JAKL, LADISLAV. Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví. 2. upr. a rozš. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-52-3.

³¹ ČADA, KAREL. Strategie průmyslového vlastnictví. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-46-2.

³² JAKL, LADISLAV. Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví. 2. upr. a rozš. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-52-3.

Ochrana vzniká zápisem ochranné známky do rejstříku ochranných známek Úřadem průmyslového vlastnictví, trvá dle § 29 ZOZ 10 let a může být na žádost obnovena vždy na dalších 10 let. K tomu poznamenává Václav a Vochozka³³: „Existují ochranné známky staré více než 100 let, které jsou v důsledku rozsáhlého a dlouhodobého užívání velmi cenné.“ Výlučné právo k ochranné známce náleží jejímu majiteli.

Nad zpracováním ochranné známky se zamýšlí Malý³⁴: „Známka by měla být originální, dostatečně fantazijní, snadno zapamatovatelná, stručná, snadno vyslovitelná a měla by odpovídat estetickým požadavkům. Její hodnota je tím vyšší, čím je delší doba její ochrany. Hodnota známky by měla odpovídat i jakosti a proslulosti výrobků, které označuje.“

Pro ochranné známky platí jisté omezení, nad kterým se zamýšlí Pokorná a další³⁵: „Ochrana práv jejich vlastníků je teritoriálně omezena na území, pro které je známka zapsána do příslušného rejstříku, a věcně omezena na ty třídy výrobků nebo služeb, pro které byla zapsána.“

3.5 Trestněprávní důsledky vztahující se k obchodnímu tajemství

Porušení obchodního tajemství může mít pro porušitele trestněprávní následky. Trestní zákoník (dále jen TrZ) v § 248, který pojednává o hospodářské soutěži, zmiňuje i obchodní tajemství. Jedná se ale pouze o úpravu porušení obchodního tajemství v rámci hospodářské soutěže. Právní úprava, která by jednoznačně definovala porušení obchodního tajemství, tedy například jeho prozrazení, se v trestním zákoníku nenachází, tedy porušení obchodního tajemství není samo o sobě trestným činem.

I když zákon na porušení obchodního tajemství výslovně nemyslí, v trestním zákoníku je definováno několik trestných činů, které se k obchodnímu tajemství vztahují, a při porušení obchodního tajemství se může stát, že bude spáchán i jeden z těchto trestných činů. Při posuzování rozhoduje mnoho faktorů, nejvíce povaha informací, která byla součástí obchodního tajemství, okolnosti, za jakých bylo obchodní tajemství porušeno, a také o jakou osobu, která obchodní tajemství porušila, se jednalo.

³³ VÁCLAV, Jan a Marek VOCHOZKA. Podnikové řízení. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4642-5.

³⁴ MALÝ, Josef. Obchod nehmotnými statky: patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 978-80-7179-320-5.

³⁵ POKORNÁ, Jarmila, Eva VEČERKOVÁ a Milan PEKÁREK. Obchodní korporace a nekalá soutěž. Praha: Meritum, 2015. ISBN 978-80-7478-873-4.

Jedná se o tyto trestné činy:

- § 180 TrZ neoprávněné nakládání s osobními údaji
- § 182 TrZ porušení tajemství dopravovaných zpráv
- § 183 TrZ porušení tajemství listin a jiných dokumentů uchovávaných v soukromí
- § 230 TrZ neoprávněný přístup k počítačovému systému a nosiči informací
- § 231 TrZ opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat
- § 255 TrZ zneužití informace a postavení v obchodním styku
- § 268 TrZ porušení práv k ochranné známce a jiným označením
- § 269 TrZ porušení chráněných průmyslových práv
- § 270 TrZ porušení autorského práva, práv souvisejících s právem autorským a práv k databázi
- § 317 TrZ ohrožení utajované informace
- § 318 TrZ ohrožení utajované informace z nedbalosti

Štenglová³⁶ popisuje: „Skutečnost, o jaký trestný čin spáchaný v souvislosti s obchodním tajemstvím půjde, pak závisí na všech konkrétních okolnostech, za nichž byl čin spáchán. Pro vyřešení otázky, zda ve vztahu k obchodnímu tajemství byl spáchán trestný čin, a pro jeho správnou právní kvalifikaci, byl-li takový trestný čin spáchán, tedy bude mít význam zejména:

- a) postavení pachatele, který neoprávněně získal, prozradil či zneužil obchodní tajemství nebo jinak do něj zasáhl,
- b) obsah toho, co tvořilo obchodní tajemství,
- c) forma, v níž bylo obchodní tajemství uchováváno,
- d) způsob, kterým pachatel zasáhl do obchodního tajemství,
- e) úmysl pachatele, jímž byl veden při zásahu do obchodního tajemství,
- f) škoda či jiná újma, jež byla trestným činem způsobena nebo hrozila oprávněné osobě,
- g) profit, kterého dosáhl nebo se snažil dosáhnout pachatel či jiná osoba z útoku proti obchodnímu tajemství,
- h) rozsah těchto následků.“

Nedá se tedy vždy jednoznačně říct, jestli při porušení obchodního tajemství byl spáchán nějaký trestný čin a popřípadě o jaký trestný čin se přesně jednalo, ale musí se vždy vycházet z konkrétní situace a vzít v úvahu všechny okolnosti, při kterých k porušení obchodního tajemství došlo.

³⁶ ŠTENGLOVÁ, Ivana. Obchodní tajemství: praktická příručka. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-559-1.

3.6 Know-how

3.6.1 Definice know-how

I když je know-how běžně používaný a širokou veřejností známý pojem, dokonce i v některých právních předpisech se tento pojem vyskytuje, není pro něj v České republice ze zákona daná definice. Definice různých autorů se v mnohé míře liší. V praxi tedy bude nejspíš poněkud složité určit, co přesně know-how je a co není a bude tedy i na podnikatelích, co jako své know-how označí a budou chránit před prozrazením.

Eliáš³⁷ jej definuje jako: „soubor výrobních, technických, technologických a jiných poznatků a dovedností, které vedou k racionálnějšímu nebo efektivnějšímu vyřešení určitého problému a jsou podnikatelsky využitelné“. Telec³⁸ používá definici: „Know-how lze vymezit jako nehmotný předmět, který je vyjádřen v objektivně vnímatelné podobě, je tvořeno poznatky, zkušenostmi a vědomostmi z různých oblastí společenského života, má podstatný význam pro svého uživatele, není všeobecně známé ani dostupné, má cenu, kterou lze vyjádřit, a je využitelné třetími osobami“ Čada³⁹ uvádí: „Know-how je charakterizováno jako soubor technických informací, které jsou tajné, podstatné a vhodnou formou identifikovatelné.“ Boháček⁴⁰ používá: „Know-how se definují jako výrobně technické, ale i technologické, organizační, obchodní či jiné poznatky, jež nejsou obvykle výsledkem tvůrčí činnosti, ale dlouholeté zkušenosti s optimálním průběhem určitého procesu, technologie, receptury aj.“

Překlad slova know-how znamená „vědět jak“, podle toho se můžeme domnívat, že se bude jednat o postupy, návody nebo informace, jak se něco dělá. Dle uvedených definic lze vidět, že know-how má s obchodním tajemstvím mnoho společného, ale nelze říct, že by to bylo totéž. I když se v praxi může stát, že know-how podniku bude zároveň i jeho obchodním tajemstvím, pokud bude splňovat požadavky na obchodní tajemství dle § 504 NOZ. Tento názor má i Ják⁴¹, který tvrdí: „Know-how je současně obchodním tajemství, pokud je utajováno.“

³⁷ ELIÁŠ, Karel. Kurs obchodního práva. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-854-1.

³⁸ TELEC, IVO a Pavel TŮMA. Přehled práva duševního vlastnictví. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-198-4.

³⁹ ČADA, KAREL. Strategie průmyslového vlastnictví. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-46-2.

⁴⁰ BOHÁČEK, Martin. Právo průmyslového a jiného duševního vlastnictví: Určeno pro studenty všech fakult VŠE Praha. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1994. ISBN 80-7079-388-0.

⁴¹ JÁK, LADISLAV. Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-87956-00-7.

3.6.2 Ochrana know-how

V České republice nelze nalézt žádné právní ustanovení, které by upravovalo problematiku ochrany know-how. V praxi lze ale očekávat, že bude snaha své know-how chránit před jeho prozrazením a následným zneužitím, jelikož má pro svého majitele často vysokou hodnotu.

Na ochranu know-how lze použít stejné právní prostředky jako na ochranu obchodního tajemství, pokud know-how splňuje podmínky dle § 504 NOZ, tedy pokud je i zároveň obchodním tajemstvím, tak jak bylo definováno v předchozí podkapitole. Předmět know-how může splnit nejen požadavky na ochranu institutem obchodního tajemství, ale pokud splní nezbytné podmínky, lze jej chránit například patentem, užitným vzorem nebo průmyslovým vzorem.

V praxi si lze ale snadno představit, že se vyskytnou určité informace, které podnikatel bude považovat jako své know-how, budou pro něj cenné, ale nebudou splňovat dané podmínky nezbytné pro výše zmíněné ochrany. Nezbyvá tedy nic jiného než zajistit potřebné utajení těchto informací odpovídajícím způsobem, aby se nemohly dostat do nesprávných rukou a nemohly být zneužity.

4 Vlastní práce

4.1 Zbožímix, s. r. o.

4.1.1 Charakteristika a popis činnosti společnosti

Společnost Zbožímix, s. r. o. je mnou vymyšlený název pro konkrétní podnik působící v České republice se sídlem v zahraničí zabývající se maloobchodní činností. Název jsem pozměnila, jelikož podnik skrývající se za označením Zbožímix, s. r. o. nechci poškodit, proto také neuvedu žádné údaje, jež mohou vést k identifikaci konkrétního podniku, který budu popisovat. Zbožímix, s. r. o. je maloobchodní řetězec provozující obchody různých formátů. Není jen úspěšným obchodníkem, ale také jedním z významných zaměstnavatelů.

Nezaměřuji se na podnik jako celek, ale vybrala jsem si Účetní středisko, které má sídlo v jedné z obchodních jednotek v České republice. Účetní středisko plní všechny funkce finančního účetního pracoviště. Zaměřuje se také na komunikaci s dodavateli, obchodními jednotkami a sklady a řeší veškeré problémy vznikající při fakturaci. Spolupracuje i s kolegy z účetních pracovišť v zahraničí a zajišťuje jim plnou podporu.

4.1.2 Identifikace obchodního tajemství v Účetním středisku

Prostředí finanční účtárny společnosti Zbožímix, s. r. o. označené jako Účetní středisko nabízí mnoho sdílení, uchování a výměny citlivých informací spadajících do obchodního tajemství a týkajících se celé společnosti, zejména jejich financí. Proto je nutné nenechávat nic náhodě a tyto informace zabezpečit proti možnému úniku, jenž by mohl být pro konkurenci velmi užitečný.

Mezi citlivé informace společnosti spadající do obchodního tajemství společnosti, které souvisí s Účetním střediskem, můžeme zařadit mnoho věcí. Jedná se zejména o celkové tržby, tržby jednotlivých poboček, seznam dodavatelů, dodavatelské ceny, výše marže, inventurní výsledky, podmínky vyjednané s dodavateli, údaje týkající se závazků a pohledávek, majetek společnosti, finanční analýzy, výsledky hospodaření, finanční plány, strategické plány, informace o bankovních účtech a mnoho dalšího. Do této kategorie ale můžeme zařadit také osobní údaje zaměstnanců, výše jejich mzdy a další. Tento výčet rozhodně není kompletní.

4.1.3 Odhad hodnoty obchodního tajemství společnosti Zbožímix, s. r. o.

Vyčíslit hodnotu obchodního tajemství v Účetním středisku společnosti Zbožímix, s. r. o. je velmi těžké, řekla bych i nemožné. Jedním z důvodů je fakt, že se jedná o obchodní tajemství společnosti Zbožímix, s. r. o., tedy dle § 504 NOZ vlastník zajišťuje ve svém zájmu odpovídajícím způsobem jeho utajení. Tedy pokud nevím, co přesně je součástí obchodního tajemství společnosti Zbožímix, s. r. o., nemůžu vyčíslit jeho hodnotu. Pokusím se ale tuto hodnotu alespoň odhadnout.

Budu vycházet z rozhodnutí Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 10. 2007, který sděluje⁴²: „skutečná nebo alespoň potenciální materiální nebo imateriální hodnota skutečností tvořících obchodní tajemství může být dána jen tehdy, jestliže je jejich vyžazení způsobilé jakkoliv se dotknout hospodářského výsledku podnikatele provozujícího podnik,“ a z Návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před neoprávněným získáním, použitím a zveřejněním, ve kterém se uvádí⁴³: „Evropský chemický průmysl, který je silně závislý na inovacích procesů zajištěných obchodním tajemstvím, například odhaduje, že by zneužití obchodního tajemství mohlo často znamenat snížení obrátu až o 30 %.“

Tedy dle výše zmíněných skutečností obchodní tajemství má hodnotu, pouze pokud má souvislost s hospodářským výsledkem podniku. Tento závěr mohu aplikovat pro odhad hodnoty obchodního tajemství, protože pokud dojde ke zneužití obchodního tajemství, podnik přijde o část svých podnikatelských výsledků, a tedy hodnota těchto ušlých podnikatelských výsledků představuje prostředky, které by podnik získal díky svému obchodnímu tajemství a představují proto určitou hodnotu obchodního tajemství pro podnik.

Údaj o snížení obrátu pro předmět činnosti společnosti Zbožímix, s. r. o. ani pro podobné činnosti bohužel nebyl uveden, ale můžu předpokládat dle srovnání činností podniků v chemickém průmyslu a předmětu činnosti společnosti Zbožímix, s. r. o., že podniky v chemickém průmyslu jsou mnohem více závislé na skutečnostech, které jsou zahrnuty do obchodního tajemství než společnost Zbožímix, s. r. o. Odhaduji proto snížení obrátu pouze 5 % místo uváděných 30 %. Hodnotu obchodního tajemství společnosti Zbožímix s. r. o. tedy vypočítám jako 5 % z průměrného obrátu společnosti.

⁴² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 10. 2007, sp. zn. 2 As 27/2007-87

⁴³ Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před neoprávněným získáním, použitím a zveřejněním

Obrat společnosti Zbožímix, s. r. o. v letech 2007–2015

ROK	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
OBRAT (mil Kč)	40 957	39 658	39 920	42 067	45 328	44 012	42 473	41 763
Průměrný obrat (mil Kč)							42 022,25	

Tab. 1 Obrat společnosti Zbožímix, s. r. o. v letech 2007–2015⁴⁴

Průměrný obrat společnosti Zbožímix, s. r. o. v letech 2007–2015 vypočítaný jako aritmetický průměr hodnot v tabulce je 42 022,25 mil Kč.

Odhad hodnoty obchodního tajemství pro společnost Zbožímix, s. r. o. je 2 101,11 mil Kč.

4.1.4 Popis ochrany obchodního tajemství v Účetním středisku

Přístup do budovy

Přístup do budovy je omezen. Každý návštěvník a zaměstnanec musí projít přes vrátnici, kde je neustále přítomen vrátný, který své stanoviště může opustit, pouze pokud si za sebe zavolá náhradu z oddělení bezpečnosti. Každý zaměstnanec vlastní zaměstnaneckou kartu, kterou obdržel již při podpisu smlouvy a kterou se prokazuje při příchodu i při odchodu. Zaměstnanecká karta obsahuje fotografii, jméno a příjmení, funkci ve společnosti a osobní číslo zaměstnance. Toto číslo se nemění ani při změně pracovní pozice. Pokud si zaměstnanec kartu zapomene doma, vztahují se na něj stejná pravidla jako pro návštěvy a také je tak s ním zacházeno. Za návštěvy jsou považováni dodavatelé, uchazeči o zaměstnání a zaměstnanci, kteří se u vstupu nemohou prokázat zaměstnaneckou kartou. Návštěva musí při vstupu napsat do Knihy návštěv své jméno a příjmení, čas příchodu, účel návštěvy a připojit svůj podpis. Následně dostane kartičku s nápisem NÁVŠTĚVA, kterou si musí viditelně připnout. Při odchodu napíše do Knihy návštěv čas svého odchodu a opět připojí svůj podpis. Poté projde bezpečnostním rámem. Vrátný má pravomoc nahlédnout do tašek, pokud bezpečnostní rám spustí alarm nebo pokud on sám má podezření, že je s návštěvou spojen nějaký problém. O této skutečnosti je návštěva poučena při vstupu. Nikdo cizí nemá do budovy přístup.

U všech kanceláří je možnost uzamčení. Klíče mají k dispozici všichni zaměstnanci, kteří v dané kanceláři pracují, manažer, vrátný a paní na uklízení. Nejsou přesně určeni lidé, kteří zamykají a odemykají kancelář. Povinnost zamknout přísluší zaměstnanci, který v daný den odchází poslední. Odemyká zaměstnanec, který následující den přijde do práce jako první. V době opuštění a uzamčení kanceláře přichází paní na uklízení, sama si odemkne i zamkne. Je povinné zamykat prostory kanceláře i během dne, pokud se všichni zaměstnanci účastní například meetingu,

⁴⁴ Zdroj: Výroční zprávy společnosti Zbožímix, s. r. o.

tudíž by byly místnosti prázdné. Nikdo cizí se tedy bez klíče do kanceláří nemůže dostat. Pan vrátný má zakázáno klíče komukoliv půjčovat, slouží pouze pro případ nouze a jsou uzamčeny na blíže nespecifikovaném místě.

Přijímání nových zaměstnanců

Každého nového zaměstnance první den v práci čeká úvodní školení, které zajišťuje Personální oddělení. Kromě základních věcí z chodu společnosti zaměstnanec absolvuje úvodní školení, které obsahuje informace vztahující se k požární ochraně, bezpečnosti práce a jiné další. Je mu také představen Etický kodex a základní informace o bezpečnosti informací. Při výkladu je kladen důraz na nejdůležitější věci, se kterými se pracovník může setkat v praxi. Tištěný Etický kodex, Opatření proti korupci a podvodům, Školení informační bezpečnosti a další školení dostane každý pracovník, aby si mohl potřebné informace kdykoliv najít. Aktuální znění je také volně k dispozici na intranetu společnosti.

Zaměstnanec dostane čas potřebný, aby si všechny dokumenty ještě mohl sám přečíst, a následně svým podpisem potvrdí, že příslušná školení absolvoval. Pro každé školení je samostatné prohlášení, které zaměstnanec musí podepsat. K obchodnímu tajemství se váže především Prohlášení o seznámení se s bezpečností informací společnosti a Prohlášení o seznámení se s Etickým kodexem. Pracovní smlouva obsahuje také odstavec 5, jenž seznamuje zaměstnance s jeho povinnostmi, k obchodnímu tajemství říká⁴⁵: „Porušení nebo nerespektování vnitřních předpisů, příp. právních předpisů týkajících se boje proti korupci, bude znamenat zahájení disciplinárního řízení a může být považováno za porušení pracovních povinností zvláště hrubým způsobem, což může vést ke skončení pracovního poměru. Zaměstnanec je povinen bez zbytečného odkladu písemně oznámit řediteli společnosti Zbožímix, s. r. o. jakékoliv závažné porušení předpisů uvedených v předchozí větě.“ Součástí pracovní smlouvy je i Prohlášení o mlčenlivosti, jehož znění je v příloze A na konci této práce.

Pravidelné školení zaměstnanců

Školení probíhá formou aplikace s názvem Školení zaměstnanců dostupné na intranetu společnosti. Přístup má každý zaměstnanec společnosti nejen v pracovní době v zaměstnání, ale i v klidu doma ze soukromého počítače. Společnost nabízí nejen povinná školení, která se liší dle pozice, ale také školení, jež mají rozvíjet dovednosti pracovníků v různých oblastech jejich života. Mezi školení, která jsou povinná pro všechny bez ohledu na jejich pracovní zařazení, patří Opatření proti korupci a podvodům, Školení informační bezpečnosti a Etický kodex.

Ke zpřístupnění a tím povinnosti vyplnit všechny údaje dochází jednou ročně vždy od 1. března do 31. března. Zaměstnanec je o této povinnosti informován e-mailem s detailním návodem, jak postupovat dále i cestou, kde se tato školení nachází.

⁴⁵ Zdroj: Pracovní smlouva vystavená společností Zbožímix, s. r. o.

Před vypršením termínu přichází zaměstnanci, který tuto povinnost zatím nesplnil další e-mail jako připomínka, aby tak neprodleně učinil. Tato připomínka přichází i nadřízenému příslušného zaměstnance, aby měl přehled a mohl zajistit nápravu.

Každé ze tří zmíněných školení trvá asi 30 minut, záleží na rychlosti zaměstnance. Jsou rozdělena na dvě části. V první části jsou představeny informace, se kterými se musí zaměstnanec seznámit. Opatření proti korupci představuje zaměstnanci reálné situace, se kterými se během výkonu svého povolání může setkat a jak je řešit. Školení informační bezpečnosti pojednává o všech opatřeních, jež zaměstnanec musí znát, aby se zamezilo úniku informací, ale také o běžné bezpečné práci s počítačem a Etický kodex připomíná původní znění Etického kodexu a hlavně všechny informace zařazené do něho nově.

Nejedná se pouze o nudný text, ale informace jsou podány spíše zábavnější formou. Hodně jsou využívány praktické ukázky a obrázky. Jsou zařazeny i reálné situace, jež se opravdu ve společnosti staly. Poté co se zaměstnanec seznámí s první částí školení, přichází na řadu druhá část, což je test získaných poznatků. Ze čtyř možností je vždy jen jedna správná, není omezen čas potřebný na vyplnění, ani počet pokusů. Je nutné, aby zaměstnanec získal vždy sto procent, jinak musí celý test opakovat. Pracovník si kdykoliv během testu může otevřít předešlou část a informace, které neví, si v ní vyhledat. Cílem je, aby se zaměstnanec s potřebnými informacemi skutečně seznámil.

Po splnění školení následuje ještě čestné prohlášení zaměstnance, že v každé situaci předešlého roku vždy jednal v souladu s Etickým kodexem. Pokud zaměstnanec odpoví kladně, všechny kroky jsou splněny a je e-mailem informován jeho nadřízený, že vše proběhlo v pořádku. Pokud odpoví záporně, je nutné popsat situaci, při níž k porušení Etického kodexu došlo a také uvést všechny souvislosti, jež se k této situaci vztahují.

Tímto není ještě vše ukončeno, společnost má zájem se zaměstnancem vše prošetřit a najít vhodné řešení, které má podobným situacím zabránit, proto v nejbližších dnech je zaměstnanec kontaktován pracovníky Linky ochrany našich hodnot pro sdělení více informací. Není cílem zaměstnance nijak strašit a trestat, ale spíše vzbudit důvěru, aby se svěřil, pokud vidí, že se děje něco špatného, protože jen tak se dá podobným situacím v budoucnu zabránit. Vedení společnosti Zbožímix, s. r. o. chce tímto svým zaměstnancům ukázat, že je zajímaví jejich problémy a potíže, které jim mohou bránit ve vykonávání své práce svědomitě.

Etický kodex

S Etickým kodexem se zaměstnanec seznamuje hned při nástupu do zaměstnání. Jeho obsah je mu následně připomínán každý rok. K dispozici je na intranetu a webových stránkách společnosti. Je tedy možné do něj nahlédnout kdykoliv. Ve svých radách a pravidlech kombinuje legislativu, interní předpisy a další předpisy a opat-

ření. Netýká se jen obchodního tajemství, ale i dalších různorodých oblastí, které mají dopad především na zaměstnance, zákazníky a dodavatele.

Pro ochranu obchodního tajemství podniku je důležité znát především kapitoly Pravidla ochrany hospodářské soutěže, Ochrana duševního vlastnictví, Ochrana osobních údajů, Zneužívání důvěrných informací společnosti a Používání informačních technologií. Uvedené kapitoly se zabývají základními principy, jež mají zajistit ochranu obchodního tajemství. Jedná se především o poučení a rady, které informují o obchodním tajemství společnosti a jeho ochraně a upozorňují zaměstnance, ať jsou opatrní a všímaví a pokud se jim bude zdát něco podezřelého, ať vše neprodleně nahlásí svému nadřízenému.

Informační bezpečnost

Doporučení směřují převážně k problematice hesel a používání počítače a internetu. Zbožímix, s. r. o. doporučuje svým zaměstnancům, aby každé jejich heslo obsahovalo velká i malá písmena, číslice, interpunkce a zvláštní znaky. Jeho délka by měla být nejméně osm znaků a nedoporučuje se, aby se používalo slovo v jakémkoliv jazyce, zvláště pokud se toto slovo nějakým způsobem vztahuje k člověku, jenž heslo používá a bylo by proto snáze odhalitelné, například jméno rodinných členů a domácích mazlíčků. Heslo by mělo být snadno zapamatovatelné, ale špatně uhodnutelné. Smí ho znát jen jeho uživatel a nikdo se nesmí snažit získat cizí hesla, ať se jedná o jakýkoliv důvod jejich použití. Společnost varuje také před ukládáním hesel do prohlížečů pomocí funkcí typu „Pamatovat heslo“ a „Uložit heslo“ nebo před používáním stejného hesla do systémů společnosti a pro soukromé účty. Lepší je používat více hesel, neboť při prozrazení jednoho hesla není možnost přístupu do všech účtů zaměstnance, ať už pracovních nebo soukromých.

Důrazné varování nabádá zaměstnance, aby si hesla v žádném případě nikde neznamenávali, ať už na papír nebo do svého mobilního telefonu či jiných zařízení. Povinností zaměstnanců při odchodu od svého počítače, notebooku nebo mobilního telefonu je odhlásit se nebo uzamknout svůj účet. Při vyzrazení hesla je zaměstnanec povinen tuto událost nahlásit oddělení Informační bezpečnosti a Helpdesku, který provede reset a změnu hesla.

Počítače se zaměstnancům v celé společnosti přidělují, pokud prokáží, že je potřebují k práci. U zařízení, která lze snadno přemístit, například notebook a mobilní telefon, musí zaměstnanec zajistit, aby tato zařízení nebylo možné zcizit, tedy nesmí je například nechat někde položené bez dohledu. Stolní počítače nesmí být přenášeny bez vědomí a schválení přímého nadřízeného. Zaměstnanec počítače, notebooky a jiná zařízení smí připojovat pouze do sítě společnosti Zbožímix, s. r. o., do této sítě je zakázáno připojovat soukromá zařízení. Vzdálený přístup do zařízení je povolen pouze pracovníkům oddělení Informačních technologií při poruše těchto zařízení za účelem jejich opravy.

Prohledávání cizích adresářů a hledání „užitečných informací a programů“ v systémech nebo síti je považováno za zneužití pravomoci zaměstnance a přísně zakázáno. Je také zakázáno instalovat na jakýkoliv počítač nebo jiné zařízení jakýkoliv software, tuto pravomoc má pouze pracovník oddělení Informačních technologií, který tuto činnost provádí na požádání uživatele zařízení po odsouhlasení vedoucího. Odsouhlasen by měl být pouze software, který zaměstnanec potřebuje pro svoji práci.

Není vyloučeno, že pracovník oddělení Informačních technologií může zkontrolovat obsah zařízení společnosti Zbožímix, s. r. o., zvláště z důvodu vyřešení problému souvisejícího s tímto zařízením. Při napadení virem je doporučováno okamžitě přestat používat zařízení a vypnout jej odpojením z elektrické sítě a neprodleně kontaktovat oddělení Informačních technologií.

Každý počítač má přístup k internetu, jenž zpravidla každý pracovník přímo potřebuje k práci. Společnost Zbožímix, s. r. o. věří svým zaměstnancům, že jej nebudou zneužívat pro soukromé účely, zároveň si v Etickém kodexu vyhrazuje právo sledovat veškeré aktivity na internetu.

Tato doporučení cílí na všechny zaměstnance společnosti Zbožímix, s. r. o., kteří mají přístup k počítačům společnosti.

Uchovávání materiálů obsahujících citlivé informace a jejich zabezpečení

Veškeré informace se uchovávají elektronicky. Všechny počítače jsou připojeny v síti, mají přístup k internetu a jsou vybaveny operačním systémem Windows 7 a antivirovým programem, který se pravidelně aktualizuje. Počítače jsou chráněny hesly, která se mění jednou měsíčně. Heslo smí znát jen oprávněný uživatel počítače a nesmí ho sdělit nikomu jinému, ani svému vedoucímu. Účetní středisko disponuje různým programovým vybavením.

a) Účetní systém

Účetní systém ve společnosti Zbožímix, s. r. o. zajišťuje veškeré operace. Je napojen na platební systém, pokladní systém a další. Shromažďují se zde také všechna data, například ceny dodavatelů. Slouží například k párování faktur a pro tvorbu reportů. Všechny počítače mají přístup do účetního systému, který je sdílen i s obchodními jednotkami a sklady. Ne všichni jej ale vidí stejně. K dispozici je mnoho možností pro tvorbu uživatelského přístupu a každý přístup má své uživatelské rozhraní. Ne všichni se tedy dostanou ke všem funkcím, které účetní systém nabízí, například pracovníci oddělení párování a řešení faktur mají přístup jen k funkci párování faktur a můžou vyhledávat jen informace týkající se faktur, například ceny dodavatelů.

O přístup může požádat pouze manažer příslušného zaměstnance, většinou se tak stane hned při nástupu do zaměstnání. Žádost se podává na Helpdesk, který příslu-

ší sídlu společnosti Zbožímix, s. r. o., v žádosti se vyjmenuje k jakým funkcím je požadován přístup a Helpdesk po vyhodnocení žádosti vyhoví v plném rozsahu, omezí ji anebo zamítne. Vyřízení žádosti trvá nejvýše dva týdny. Uživatelské jméno je ve tvaru šesti různorodých písmen a číslic, například hk5d6ki. První dvě písmena označují, do jaké skupiny oprávnění lze uživatelský účet zařadit, ostatní znaky jsou náhodná. Heslo se mění jednou za dva měsíce a není pro něj žádné omezení, pouze doporučení, aby obsahovalo nejméně jedno velké písmeno a jednu číslici. Sdílet přístup do účetního systému s jinou osobou je zakázáno.

b) Systém elektronického párování faktur

Některé procesy jsou ve společnosti Zbožímix, s. r. o. plně automatizovány, patří mezi ně i párování faktur některých dodavatelů. Tito dodavatelé jsou pečlivě vybíráni, většinou se jedná o velké společnosti, které podniku Zbožímix, s. r. o. dodávají pravidelně rozsáhlé množství zboží, tedy i objem spárovaných faktur měsíčně je značný. Tyto společnosti obvykle disponují i požadovaným vybavením nutným ke zřízení elektronického párování faktur. Je snaha, aby na tento systém přešlo co nejvíce dodavatelů, jelikož dochází ke značné úspoře finančních prostředků i času, který lze využít pro užitečnější činnosti než je pouhé párování faktur s příjemkami.

Vzniká určitá spolupráce mezi společnostmi Zbožímix, s. r. o. a dodavateli využívajícími systém elektronického párování faktur. Ve Zbožímixu, s. r. o. je vyčleněn speciální tým pracovníků, kteří mají přístup do tohoto systému spolu se zaměstnanci oddělení Informačních technologií. Zároveň je vytvořen i omezený přístup pro dodavatele. Všichni dodavatelé si můžou zkontrolovat stav svých faktur, stáhnout si příjemky vystavené prodejny a sklady, zjistit jaký konkrétní problém je s určitými fakturami a následně jej začít řešit a mnoho dalšího. Každý dodavatel může vidět pouze informace, jež se týkají jeho, nelze vyhledat a zobrazit podrobnosti o konkurenci. Dochází tedy ke sdílení citlivých informací mezi společnostmi Zbožímix, s. r. o. a jejími dodavateli.

c) Elektronický archiv dokumentace

Do elektronického archivu je omezen přístup pomocí hesla. Každý zaměstnanec musí se souhlasem svého manažera požádat o vytvoření přístupu Helpdesk, který sídlí v zahraničí. Každá žádost se posuzuje jednotlivě. Zaměstnanci po vytvoření přístupu mají možnost pouze číst zveřejněné informace. Zapisovat a měnit je můžou jen manažeři a výše postavení vedoucí. V archivu jsou zveřejněny doklady, které někteří zaměstnanci běžně potřebují k práci, tito zaměstnanci také bez problému získají přístup, u ostatních zaměstnanců se důvod přístupu posuzuje a může být zamítnut.

d) Elektronický archiv faktur

Faktury, které dodavatelé posílají poštou nebo vozí osobně, jsou skenovány do elektronického archivu a následně skartovány. Faktury posílané elektronickou poštou jsou hned ukládány do elektronického archivu a vymazány z původního

zdroje. Přístup je možný pouze pomocí hesla, které je přidělováno pouze pracovníkům oddělení pošty, týmu párování a řešení faktur a jednotlivým manažerům. Heslo se mění každý měsíc a je nutné použít nejméně šest znaků a přítomno musí být alespoň jedno velké písmeno a jedna číslice. Oddělení pošty má neomezený přístup, jelikož tito pracovníci faktury skenují a ukládají. Mají tedy i možnost je vymazat. Ostatní zmínění pracovníci mají pouze omezený přístup, můžou tedy faktury pouze prohlížet, ale nemůžou je nijak upravovat ani mazat.

e) Týmový síťový disk

Slouží pro potřeby jednotlivých týmů, kdy každému týmu je přidělen jeden síťový disk. Vstup je bez hesla. K vytvoření přístupu je nutný souhlas vlastníka disku, což je většinou manažer jednotlivých oddělení. Disky slouží pro přenos a uchovávání informací, které pracovník aktuálně potřebuje k práci nebo k pracovním záležitostem, které mají být sdíleny v rámci týmu. Každý pracovník má na disku vytvořenou složku se svým jménem. V rámci jednoho disku je možný přístup i do cizích složek nejen do složky vlastní.

f) Síťový disk

Tento disk je určen pro přenos informací, které můžou vidět všichni zaměstnanci Účetního střediska, proto také není nijak omezen přístup. Jedná se spíše o informace, které nejsou pracovního charakteru. Například je zde zveřejněn jídelníček a seznam státních svátků. Zaměstnanci zde můžou vkládat informace bez jakéhokoliv omezení, nejčastěji se jedná o fotografie z firemních akcí, ale také z významnějších soukromých akcí, například fotografie ze svatby.

g) E-mailová pošta

Každému zaměstnanci je přidělena e-mailová poštovní adresa, která je zabezpečena heslem, jež se mění každý měsíc. Je zakázáno z pracovního e-mailu posílat nebo přijímat soukromou poštu. Elektronická pošta není v běžných případech šifrována, pokud zaměstnanec posílá informace určené jako důvěrné nebo tajné, musí zajistit jejich zašifrování.

Žádné údaje se v Účetním středisku neuchovávají v papírové formě. Poznámky, které si jednotliví pracovníci píšou při práci, nebo pošta se odkládají na speciální místo, kde pracovníci oddělení pošty, tyto dokumenty skartují. Různé smlouvy a dokumenty, jež jsou nutné uchovávat v papírové podobě, se hned posílají nebo odvázejí do podnikového archivu.

Klasifikace dat

Všechny informace společnost Zbožímix, s. r. o. rozděluje do čtyř kategorií. Jedná se o kategorie, jež nesou označení Veřejné, Interní, Důvěrné a Tajné. Toto rozdělení má za úkol dát dohromady data stejné míry priority utajení a určit jim stejná pravidla ochrany, která budou platit od doby vzniku dat až po jejich zánik. Všechna

data musí mít svého majitele, který zodpovídá za přiřazení dat do správné kategorie a za zajištění jejich ochrany.

Každý zaměstnanec je poučen v rámci Etického kodexu o existenci klasifikačních stupňů dat a o způsobu zacházení s těmito daty. Pokud informace nejsou zařazeny ani do jedné skupiny nebo pokud se přesně neví, do jaké skupiny jsou zařazeny, zachází se s nimi, jakoby patřily do skupiny s názvem Důvěrné. Všechny informace zasílané mimo společnost musí být v souladu s pravidly klasifikace dat. V Účetním středisku se obvykle vyskytují data patřící do kategorie Veřejné a Interní.

a) Veřejná

Tato data jsou běžně dostupná veřejnosti a většinou jsou přímo určena pro šíření mimo společnost. Jejich prozrazení s sebou nenese žádné riziko, naopak je žádoucí. Mohou být volně šířena elektronickou poštou a nejsou pro ně žádná omezení. Jedná se například o reklamy, tisková prohlášení, informace o nových pracovních místech, letáky a různé brožurky.

b) Interní

Data určená pro použití uvnitř společnosti. Můžeme sem zařadit všechna data, která nejsou označena jako Důvěrná nebo Tajná. Jejich prozrazení nebo zveřejnění nebude mít negativní dopad pro společnost, proto nejsou přijata žádná zvláštní opatření zajišťující jejich bezpečnost. Zaměstnancům se pouze doporučuje, aby tato data uchovávali na místech, kde je pro přístup nutné zadat heslo, a volně nešířili. Jedná se například o školící materiály nebo telefonní kontakty.

c) Důvěrná

Toto označení je určeno pro data určená výhradně pro potřeby společnosti Zboží-mix, s. r. o. Data by měla být označena jako důvěrná, aby se předešlo špatné interpretaci dat a následnému šíření v domněnku, že se jedná o data pouze interní nebo dokonce veřejná. Přístup k datům mají pouze zaměstnanci, kteří je potřebují ke své práci a vedení společnosti. Zaměstnanci jsou poučeni, jak s těmito daty zacházet. Měla by být uložena na místech, kde je k jejich zobrazení nutné zadat heslo, nebo v uzamykatelných prostorech. Při elektronickém sdílení musí být šifrována. Před likvidací musí být skartována. Jejich zveřejnění může poškodit společnost a jedná se například o osobní údaje zaměstnanců nebo zákazníků a údaje o tržbách.

d) Tajná

Ochrana těchto dat má nejvyšší prioritu. Jejich zveřejnění může mít pro společnost fatální následky, proto je velmi důležitá jejich ochrana od jejich vzniku až po jejich zničení, při níž by se mělo dbát především na prevenci. Musí být vždy viditelně označeny jako Tajné, výjimky nejsou dovoleny. Přístup má pouze několik málo osob, u kterých se jednotlivě posuzuje, jestli tato data potřebují vědět. Elektronický přenos musí být vždy šifrován. Uloženy mohou být pouze v uzamykatelných skříních, elektronické verze musí být šifrovány na úrovni souborů. Před likvidací musí

být skartovány a uloženy v uzamykatelných koších, je zakázána recyklace papíru. Jedná se například o strategické plány.

Pravidla pro řemeslníky

Společnost Zbožímix, s. r. o. zaměstnává své vlastní řemeslníky. Tito lidé mají na starosti spíše běžné poruchy, jež se mohou v budově vyskytnout. Pro rozsáhlejší opravy je nutné najmout externí pracovníky. Při nutnosti oprav v kancelářích je povinnost nejdříve kontaktovat manažera příslušného oddělení a sdělit termín příchodu řemeslníků, přibližný odhad doby průběhu prací a co se bude přesně provádět. Manažer vše sdělí vedoucímu oddělení, který následně informuje zaměstnance, jichž se to týká. Vždy je nutné, než někdo do kanceláře přijde, se nahlásit předem, aby se zamezilo nepovolanému přístupu.

Externí pracovníci musí projít přes vrátnici, kde se nahlásí a zapíše se jejich příchod do knihy návštěv a pohlíží se na ně stejně jako na běžné návštěvy. Při odchodu platí stejná pravidla. Povinnost hlásit se na vrátnici je každý den po dobu působení ve společnosti Zbožímix, s. r. o.

Kontrola dodržování pravidel ochrany obchodního tajemství

Na kontrole dodržování pravidel ochrany obchodního tajemství se podílí více oddělení. Prvotní kontakt, kam se zaměstnanec nebo kdokoliv jiný může obrátit, pokud má podezření, že se ve společnosti děje nějaká forma porušování interních pravidel, tedy i pravidel, jež se týkají citlivých informací, je Linka ochrany našich hodnot. Tato linka je bezplatná a je v provozu každý všední den od 8:00 do 20:00 hodin. Volajícímu je zaručena anonymita, pokud si tak přeje. Každý podnět musí být pracovníky Linky ochrany našich hodnot prošetřen. Pokud někomu vadí telefonní kontakt, je zřízena i e-mailová adresa, která slouží ke stejnému účelu jako telefonní linka, a má tu výhodu, že na ni mohou zaměstnanci psát své podněty dvacet čtyři hodin denně. Linka ochrany našich hodnot spolupracuje s dalšími odděleními, jedná se například o Právní oddělení, oddělení Informačních technologií a další.

Pomoc při podezření na porušení ochrany obchodního tajemství musí zaměstnanci poskytnout také jeho přímý nadřízený nebo jiný vedoucí pracovník nebo manažer, pokud by se porušování obchodního tajemství dopouštěl přímý nadřízený pracovník. Každý podnět musí být nadřízeným prošetřen nebo předán kompetentnímu oddělení, které se postará o vyřešení této situace.

Dalším zdrojem informací o skutečnostech, jež se dějí ve společnosti, je čestné prohlášení zaměstnance, že v každé situaci předešlého roku vždy jednal v souladu s Etickým kodexem. Pokud některý ze zaměstnanců odpoví záporně, Linka ochrany našich hodnot ho zkontaktuje a zajistí prošetření příslušné situace a pokusí se navrhnout řešení, aby k takovým skutečnostem v budoucnu již nedocházelo.

4.1.5 Dotazníkové šetření ve společnosti Zbožímix, s. r. o.

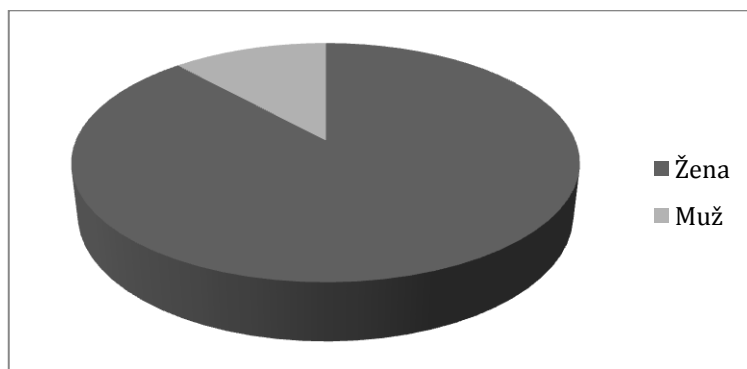
V Účetním středisku společnosti Zbožímix, s. r. o. jsem provedla dotazníkové šetření, které mělo za cíl zjistit povědomí zaměstnanců o obchodním tajemství obecně i v souvislosti s podnikem, ve kterém pracují, jaký je jejich názor na ochranu obchodního tajemství a jestli se někdy setkali s porušením obchodního tajemství v praxi.

Pro dotazníkové šetření jsem použila dotazník v papírové podobě obsahující 24 otázek, který jsem rozdala zaměstnancům. Použitý dotazník je součástí této práce a nachází se v kapitole s názvem Přílohy na konci práce. Na mé otázky odpovědělo celkem 68 respondentů. Počet respondentů je omezen počtem zaměstnanců Účetního střediska, proto toto číslo není příliš velké. Ale méně respondentů mi umožnilo použít papírovou formu dotazníku místo elektronické a mohla jsem být v blízkosti respondentů při vyplňování dotazníků a odpovědět jim na případné dotazy a nejasnosti. I přesto zaměstnancům byla zaručena naprostá anonymita. Domnívám se proto, že získaná data jsou kvalitní a vypovídají o skutečných poměrech uvnitř Účetního střediska společnosti Zbožímix, s. r. o., proto je využiji i pro hodnocení ochrany obchodního tajemství aplikované v Účetním středisku.

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

POHLAVÍ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Muž	8	11,76 %
Žena	60	88,24 %

Tab. 2 Pohlaví respondentů

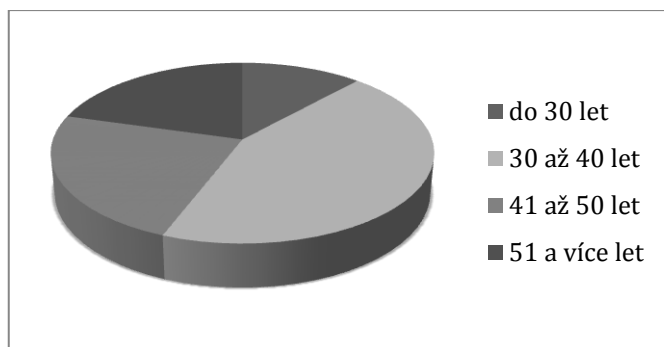

Graf 1 Pohlaví respondentů

Otázka č. 2: Jaký je Váš věk?

VĚK	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
do 30 let	8	11,76 %
30 až 40 let	30	44,12 %
41 až 50 let	16	23,53 %
51 a více let	14	20,59 %

Tab. 3 Věkové rozložení respondentů

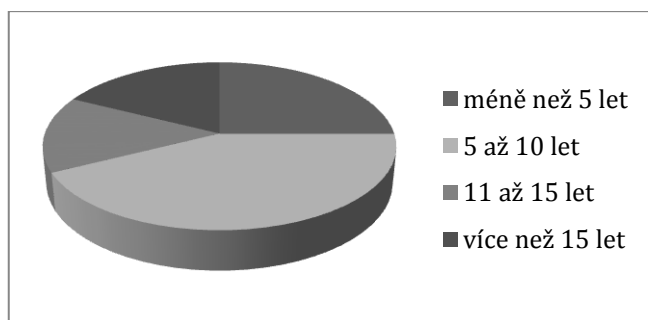

Graf 2 Věkové rozložení respondentů

Otázka č. 3: Jak dlouho pracujete v podniku?

POČET LET	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
méně než 5 let	17	24,99 %
5 až 10 let	29	42,65 %
11 až 15 let	10	14,71 %
více než 15 let	12	17,65 %

Tab. 4 Počet odpracovaných let v podniku

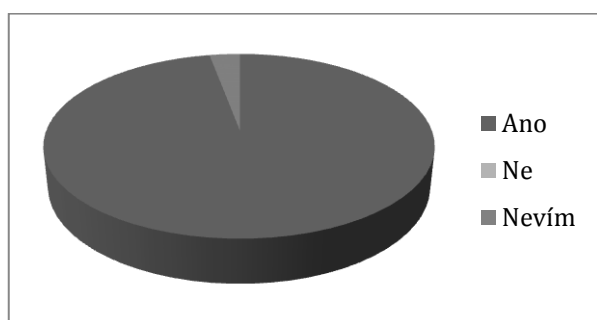

Graf 3 Počet odpracovaných let v podniku

Otázka č. 4: Setkali jste se někdy s pojmem obchodní tajemství?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	66	97,06 %
Ne	0	0 %
Nevím	2	2,94 %

Tab. 5 Povědomí o pojmu „obchodní tajemství“

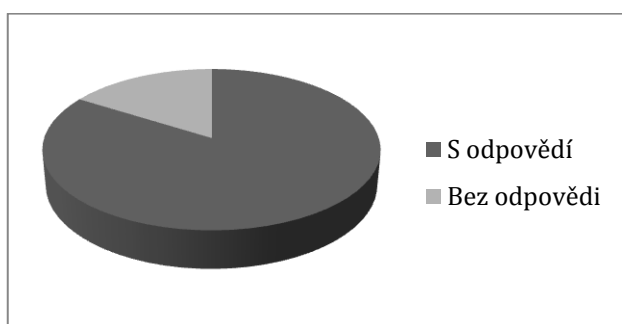

Graf 4 Povědomí o pojmu „obchodní tajemství“

Otázka č. 5: Co si představujete pod pojmem obchodní tajemství?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
S odpovědí	57	83,82 %
Bez odpovědi	11	16,18 %

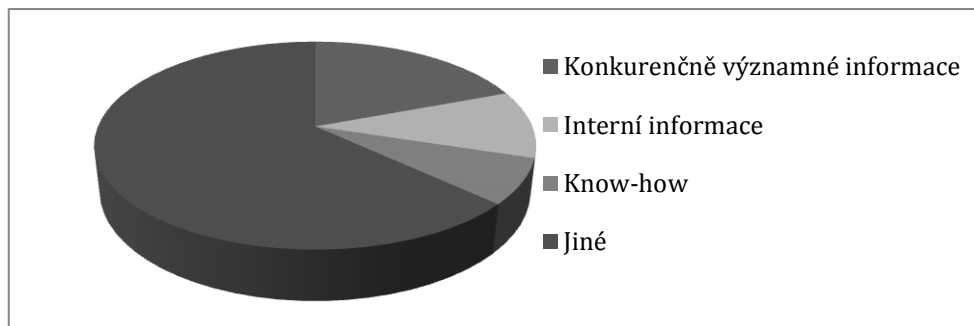
Tab. 6 Počet odpovědí na otázku č. 5

Graf 5 Počet odpovědí na otázku č. 5

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Konkurenčně významné informace	11	16,17 %
Interní informace	6	8,82 %
Know-how	4	5,88 %

Tab. 7 Nejčastější odpověď na otázku č. 5

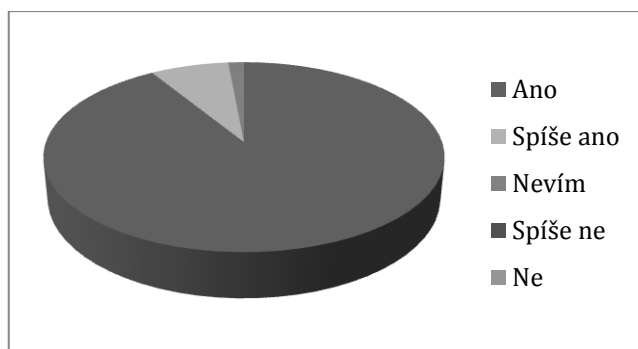

Graf 6 Nejčastější odpověď na otázku č. 5

Otázka č. 6: Myslíte si, že je ochrana obchodního tajemství pro podniky důležitá?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	62	91,18 %
Spíše ano	5	7,35 %
Nevím	1	1,47 %
Spíše ne	0	0 %
Ne	0	0 %

Tab. 8 Názor na důležitost ochrany obchodního tajemství

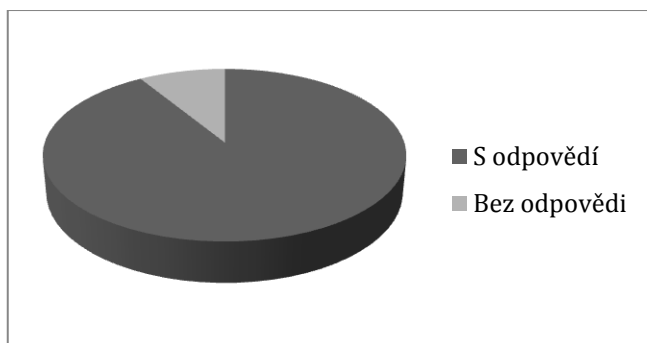

Graf 7 Názor na důležitost ochrany obchodního tajemství

Otázka č. 7: Proč dle Vašeho názoru podniky chrání své obchodní tajemství?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
S odpovědí	62	91,18 %
Bez odpovědi	6	8,82 %

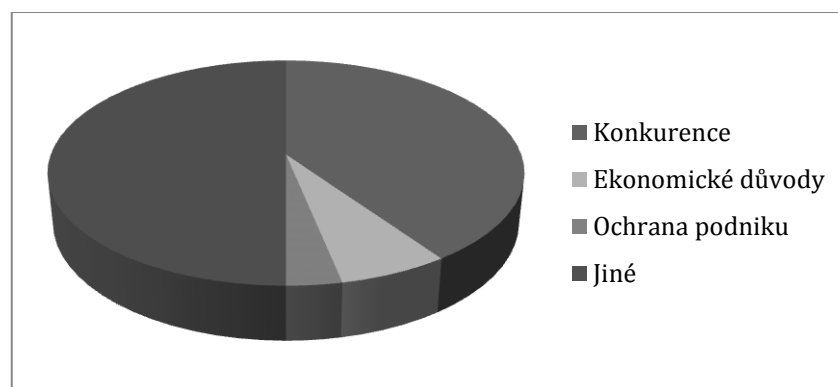
Tab. 9 Počet odpovědí na otázku č. 7

Graf 8 Počet odpovědí na otázku č. 7

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Konkurence	25	36,76 %
Ekonomické důvody	4	5,88 %
Ochrana podniku	2	2,94 %
Jiné	1	1,47 %

Tab. 10 Nejčastější odpověď na otázku č. 7

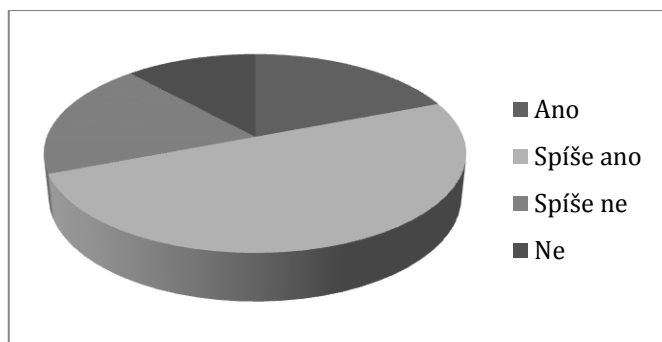

Graf 9 Nejčastější odpověď na otázku č. 7

Otázka č. 8: Víte, jaké jsou způsoby ochrany obchodního tajemství?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	13	19,11 %
Spíše ano	34	50 %
Spíše ne	13	19,11 %
Ne	8	11,78 %

Tab. 11 Povědomí o způsobech ochrany obchodního tajemství

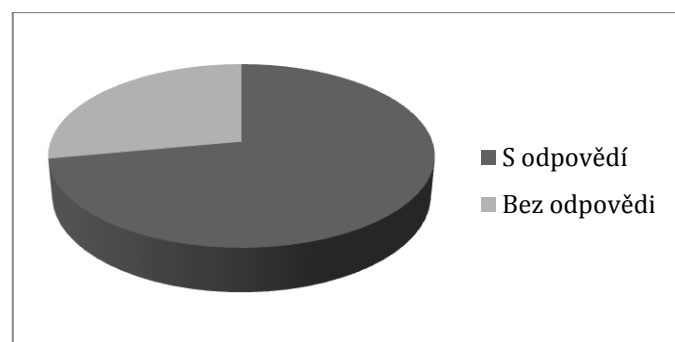

Graf 10 Povědomí o způsobech ochrany obchodního tajemství

Otázka č. 9: Jaká je dle Vašeho názoru nejlepší forma ochrany obchodního tajemství a proč?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
S odpovědí	49	72,06 %
Bez odpovědi	19	27,94 %

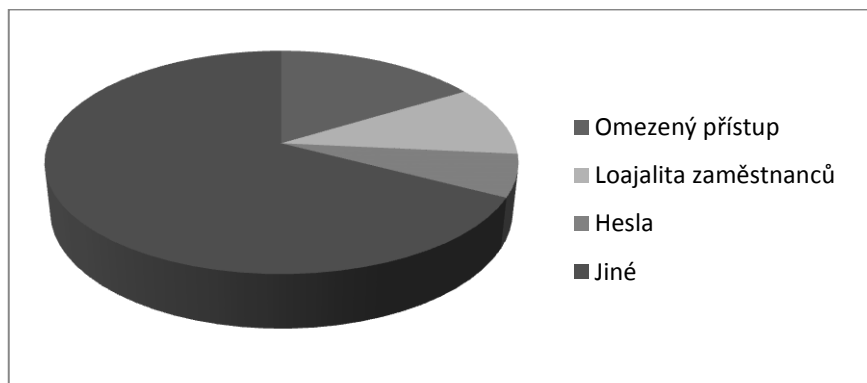
Tab. 12 Počet odpovědí na otázku č. 9

Graf 11 Počet odpovědí na otázku č. 9

Tab. 13 Nejčastější odpověď na otázku č. 9

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Omezený přístup	8	11,76 %
Loajalita zaměstnanců	5	7,35 %
Hesla	3	4,41 %

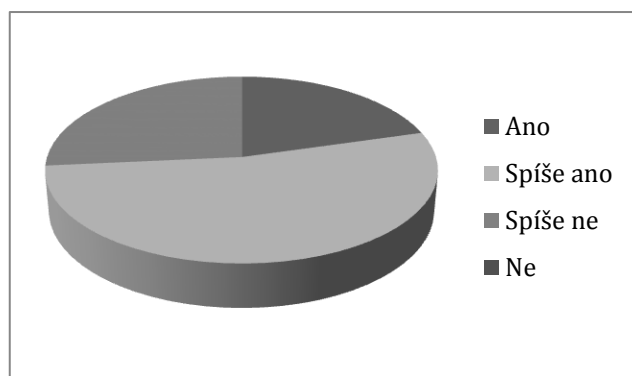

Graf 12 Nejčastější odpověď na otázku č. 9

Otázka č. 10: Víte, co je předmětem obchodního tajemství ve Vašem podniku?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	14	20,59 %
Spíše ano	36	52,94 %
Spíše ne	18	26,47 %
Ne	0	0 %

Tab. 14 Znalost předmětu obchodního tajemství podniku

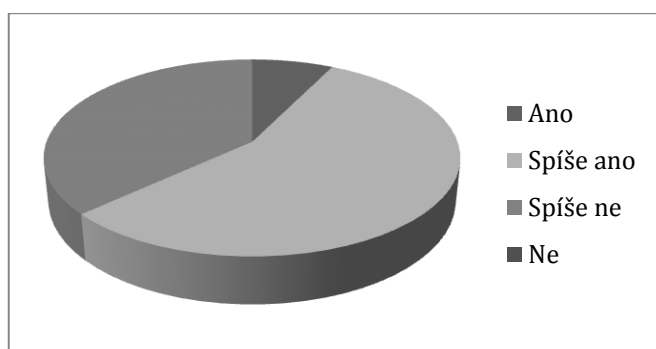

Graf 13 Znalost předmětu obchodního tajemství podniku

Otázka č. 11: Víte, jak Váš podnik chrání své obchodní tajemství?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	5	7,36 %
Spíše ano	38	55,88 %
Spíše ne	25	36,76 %
Ne	0	0 %

Tab. 15 Znalost ochrany obchodního tajemství v podniku

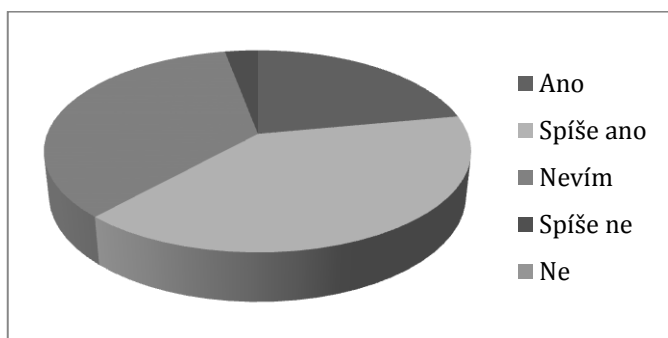

Graf 14 Znalost ochrany obchodního tajemství v podniku

Otázka č. 12: Myslíte si, že je ve Vašem podniku obchodní tajemství chráněno dostatečně?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	15	22,06 %
Spíše ano	27	39,71 %
Nevím	24	35,29 %
Spíše ne	2	2,94 %
Ne	0	0 %

Tab. 16 Názor na dostatečnost ochrany obchodního tajemství

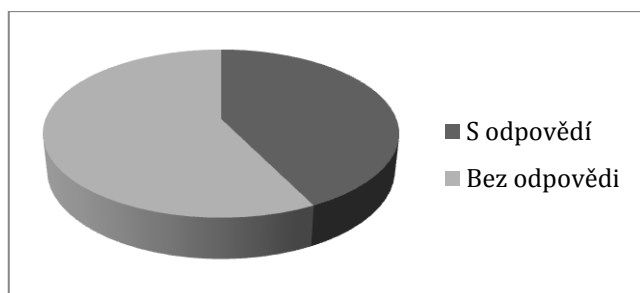

Graf 15 Názor na dostatečnost ochrany obchodního tajemství

Otázka č. 13: Jaké jsou dle Vašeho názoru nedostatky v ochraně obchodního tajemství ve Vašem podniku?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
S odpovědí	29	42,65 %
Bez odpovědi	39	57,35 %

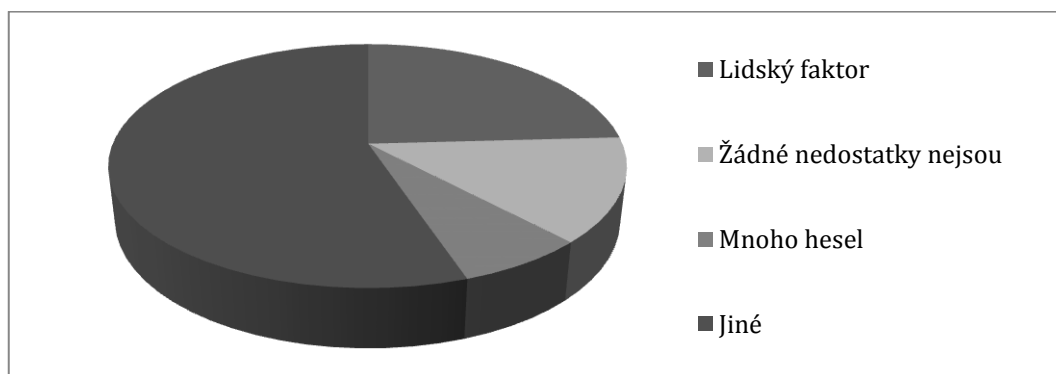
Tab. 17 Počet odpovědí na otázku č. 13

Graf 16 Počet odpovědí na otázku č. 13

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Lidský faktor	7	10,29 %
Žádné nedostatky nejsou	4	5,88 %
Mnoho hesel	2	2,94 %

Tab. 18 Nejčastější odpověď na otázku č. 13

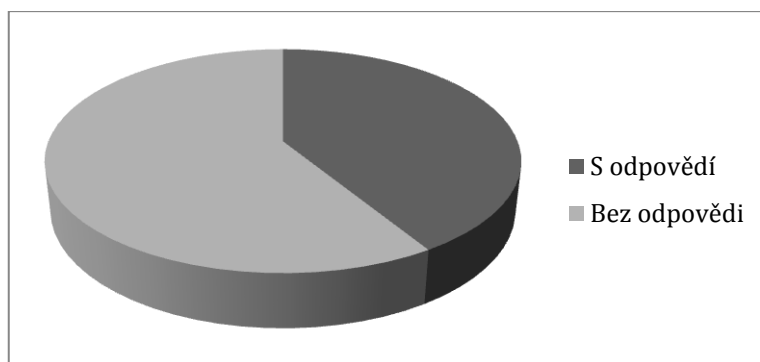

Graf 17 Nejčastější odpověď na otázku č. 13

Otázka č. 14: Co byste Vašemu podniku doporučili pro zlepšení ochrany obchodního tajemství?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
S odpovědí	28	41,18 %
Bez odpovědi	40	58,82 %

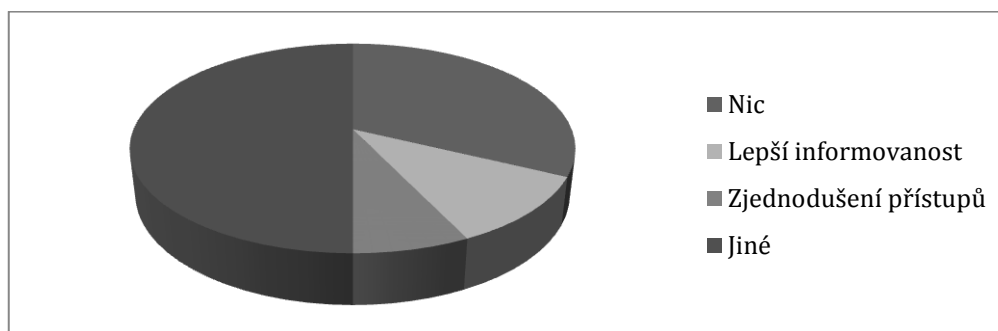
Tab. 19 Počet odpovědí na otázku č. 14

Graf 18 Počet odpovědí na otázku č. 14

ODPOVĚĎ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Nic	9	13,24 %
Lepší informovanost	3	4,41 %
Zjednodušení přístupů	2	2,94 %

Tab. 20 Nejčastější odpověď na otázku č. 14

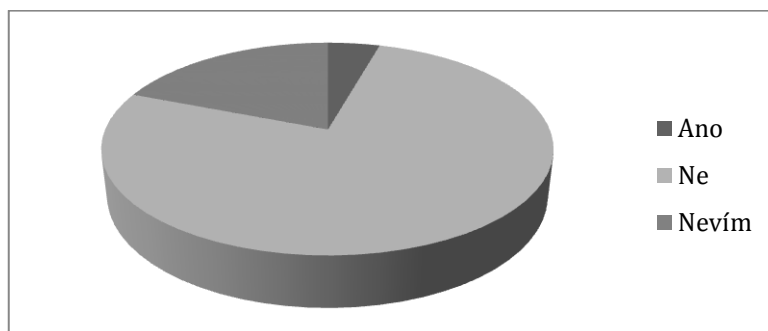

Graf 19 Nejčastější odpověď na otázku č. 14

Otázka č. 15: Byli jste někdy svědkem porušení obchodního tajemství ve Vašem podniku?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	3	4,41 %
Ne	52	76,48 %
Nevím	13	19,12 %

Tab. 21 Porušení obchodního tajemství v podniku

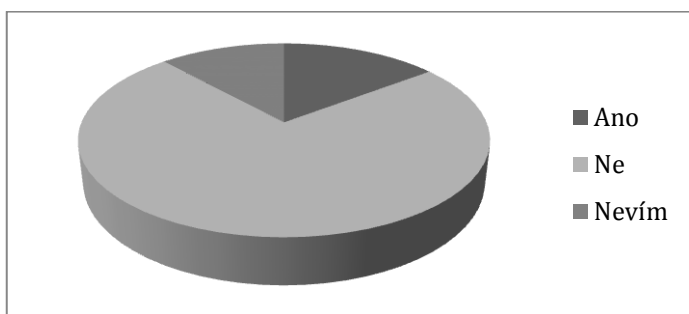

Graf 20 Porušení obchodního tajemství v podniku

Otázka č. 16: Setkali jste se někdy s porušením obchodního tajemství ve Vašem předchozím zaměstnání?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	10	14,71 %
Ne	50	73,53 %
Nevím	8	11,76 %

Tab. 22 Porušení obchodního tajemství v předchozím zaměstnání

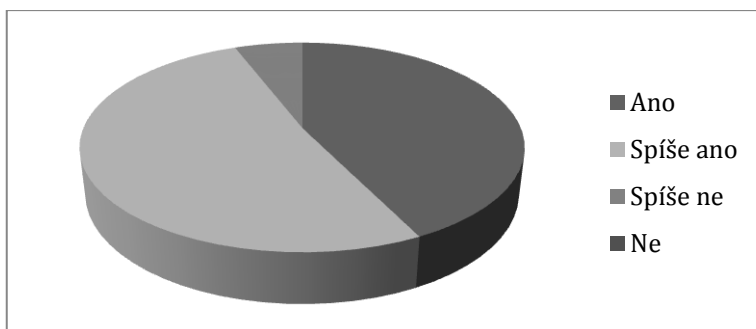

Graf 21 Porušení obchodního tajemství v předchozím zaměstnání

Otázka č. 17: Víte, jak se zachovat, pokud uvidíte, že někdo porušuje ve vašem podniku obchodní tajemství?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	29	42,65 %
Spíše ano	35	51,47 %
Spíše ne	4	5,88 %
Ne	0	0 %

Tab. 23 Znalost chování při porušení obchodního tajemství

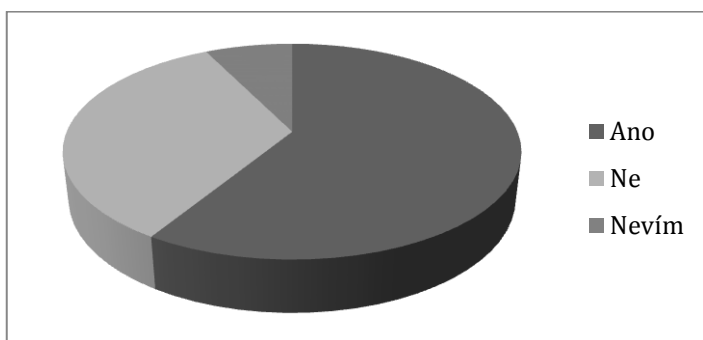

Graf 22 Znalost chování při porušení obchodního tajemství

Otázka č. 18: Setkáváte se při své práci s materiály, které jsou součástí obchodního tajemství ve Vašem podniku?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	40	58,83 %
Ne	23	33,82 %
Nevím	5	7,35 %

Tab. 24 Práce s materiály obsahující obchodní tajemství

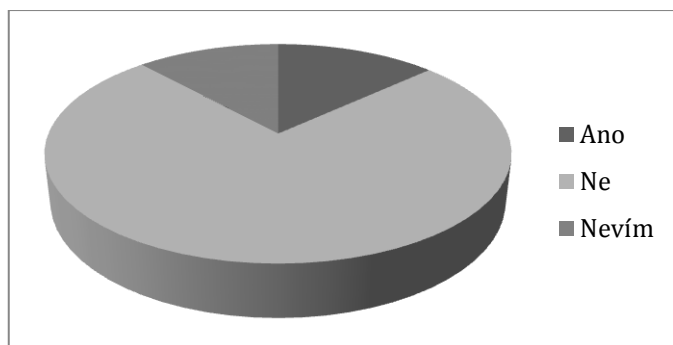

Graf 23 Práce s materiály obsahující obchodní tajemství

Otázka č. 19: Setkali jste se někdy při své práci s materiály označenými jako „Tajné“?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	9	13,24 %
Ne	51	75,00 %
Nevím	8	11,76 %

Tab. 25 Práce s materiály označenými jako „Tajné“

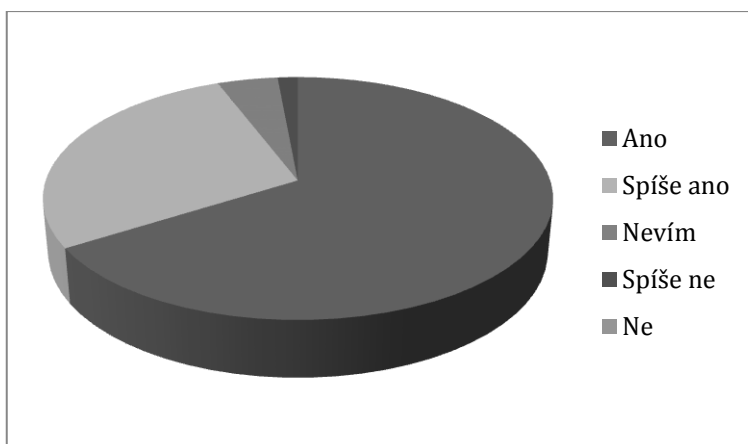

Graf 24 Práce s materiály označenými jako „Tajné“

Otázka č. 20: Byli jste poučeni při nástupu do zaměstnání dostatečně o ochraně obchodního tajemství?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	45	66,18 %
Spíše ano	19	27,94 %
Nevím	3	4,41 %
Spíše ne	1	1,47 %
Ne	0	0 %

Tab. 26 Poučení při nástupu do zaměstnání

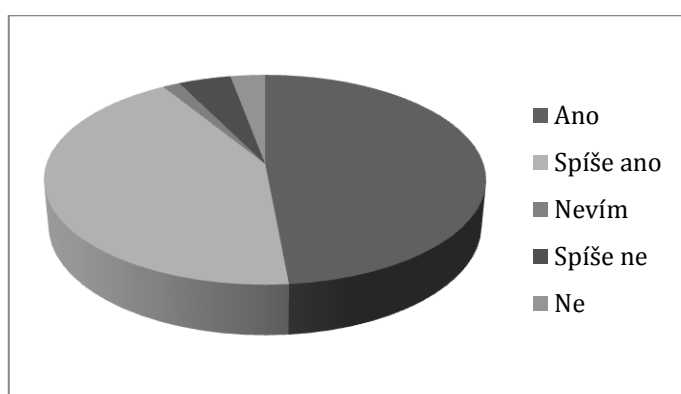

Graf 25 Poučení při nástupu do zaměstnání

Otázka č. 21: Vyhovuje Vám aktuální forma školení týkající se obchodního tajemství a obecně citlivých dat?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	33	48,82 %
Spíše ano	29	42,65 %
Nevím	1	1,47 %
Spíše ne	3	4,12 %
Ne	2	2,94 %

Tab. 27 Vhodnost formy školení v podniku

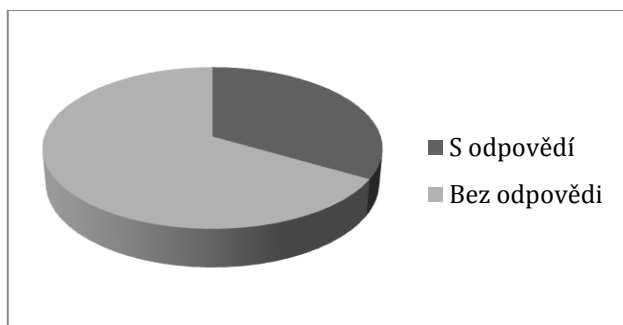

Graf 26 Vhodnost formy školení v podniku

Otázka č. 22: Pokud jste na předchozí otázku odpověděli „Ne“ a „Spíše Ne“, uveďte proč. Při jiných odpovědích tuto otázku přeskočte.

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
S odpovědí	1	33,33 %
Bez odpovědi	2	66,67 %

Tab. 28 Počet odpovědí na otázku č. 22

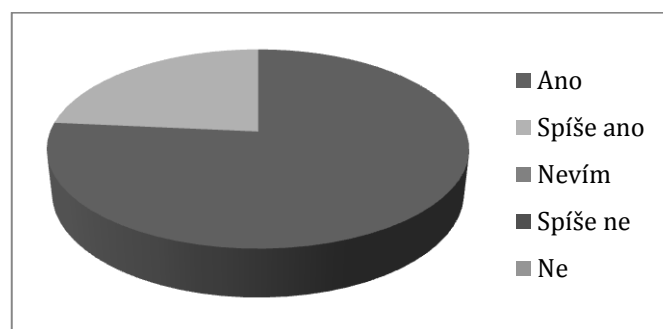

Graf 27 Počet odpovědí na otázku č. 22

Otázka č. 23: Znáte základní pravidla pro bezpečné používání počítače a internetu?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	52	76,47 %
Spíše ano	16	23,53 %
Nevím	0	0 %
Spíše ne	0	0 %
Ne	0	0 %

Tab. 29 Znalost základních pravidel počítačové bezpečnosti

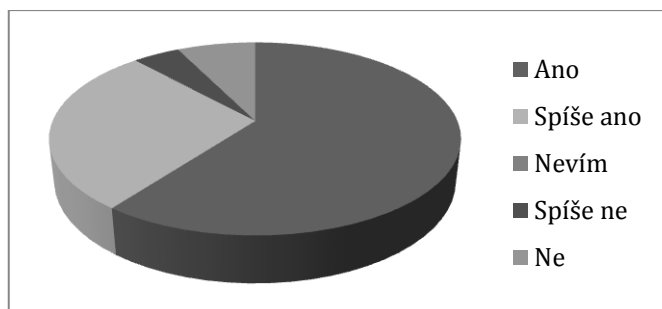

Graf 28 Znalost základních pravidel počítačové bezpečnosti

Otázka č. 24: Pamatujete si všechna svoje hesla do systémů Vašeho podniku?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	41	60,59 %
Spíše ano	19	27,94 %
Nevím	0	0 %
Spíše ne	3	4,12 %
Ne	5	7,35 %

Tab. 30 Znalost všech hesel do systémů podniku

Graf 29 Znalost všech hesel do systémů podniku

4.1.6 Zhodnocení ochrany obchodního tajemství ve společnosti

Obchodní tajemství v Účetním středisku společnosti Zbožímix, s. r. o. je dle mého názoru chráněno dostatečně. Podnik bere v úvahu možné nebezpečí, proto dbá především na prevenci a má zřízeno několik opatření, která mají za úkol zamezit úniku citlivých informací, které mohou být součástí obchodního tajemství společnosti. Mezi tato opatření patří omezení přístupu k citlivým informacím, klasifikace dat, umožnění volného přístupu do budovy pouze zaměstnancům, kteří se prokáží zaměstnaneckou kartou, a další.

Pro potvrzení mé domněnky, že je obchodní tajemství ve společnosti chráněno dostatečně a zjištění skutečné situace v Účetním středisku společnosti Zbožímix, s. r. o. jsem provedla dotazníkové šetření, kterého se zúčastnilo celkem 68 respondentů. Tento počet je dán počtem zaměstnanců pracujících v Účetním středisku. Mezi respondenty převažovaly ženy nad muži, žen bylo 88,24 %, mužů pouze 11,76 %. Věkové složení bylo rovnoměrně rozloženo, převažovala skupina ve věku 30 až 40 let, a zúčastnili se jak zaměstnanci, kteří ve společnosti pracují kratší dobu, tak dlouholetí pracovníci. Složení respondentů je stejně jako jejich počet dáno složením zaměstnanců v Účetním středisku, proto se nedalo nijak ovlivnit.

Dotazníkové šetření odhalilo nedostatky především v informovanosti zaměstnanců. S pojmem „obchodní tajemství“ se někdy setkalo 97,06 % respondentů, což je

sice velký počet, ale vzhledem k tomu, že je zmínka o obchodním tajemství v interním školení, které je povinné pro všechny zaměstnance, očekávala jsem výsledek 100 %. Na otázku, která zjišťovala, co si zaměstnanci představují pod pojmem obchodní tajemství, nedokázalo odpovědět 16,18 % respondentů. Zaměstnanci si nejčastěji myslí, že obchodní tajemství jsou konkurenčně významné informace, interní informace, know-how a další. Jejich představa je mnohdy značně zkreslená, některé odpovědi se za obchodní tajemství nedaly vůbec označit, ale uvědomují si důležitost ochrany obchodního tajemství. Nikdo neodpověděl, že není ochrana obchodního tajemství pro podniky důležitá. Za důvody ochrany obchodního tajemství považují respondenti nejčastěji konkurenci, ekonomické důvody, ochranu podniku a další. Způsoby ochrany obchodního tajemství zaměstnanci spíše znají a za nejlepší způsob považují omezený přístup k citlivým informacím, loajalitu zaměstnanců, hesla a další.

Nejvíce mě zajímaly odpovědi na otázky vztahující se přímo k Účetnímu středisku. Co je předmětem obchodního tajemství v podniku, ve kterém působí, spíše neví 26,47 % respondentů a 36,76 % respondentů spíše neví, jak podnik chrání své obchodní tajemství. Velmi znepokojivé mi přijde, že 33,82 % respondentů odpovědělo, že se při své práci neseťkává s materiály, které jsou součástí obchodního tajemství. Všichni zaměstnanci denně přichází do styku s fakturami od dodavatelů, jejichž součástí jsou samozřejmě i dodavatelské ceny, jejichž znalost by mohla být pro konkurenci velmi zajímavá a dají se zařadit mezi obchodní tajemství společnosti. Všichni zaměstnanci tedy prokazatelně každý den pracují s materiály, které jsou součástí obchodního tajemství společnosti. Pokud zaměstnanci neví, co je předmětem obchodního tajemství jejich zaměstnavatele, nemůžou obchodní tajemství podniku dostatečně chránit a snadno prozradí skutečnosti, které jsou dle jejich názoru „nevinné“, ale ve skutečnosti tím můžou způsobit podniku velké problémy.

Dle zaměstnanců je v Účetním středisku chráněno obchodní tajemství dostatečně. Pouze 2,94 % respondentů odpovědělo, že spíše není chráněno dostatečně a nikdo neodpověděl, že by bylo chráněno nedostatečně. Procento respondentů, kteří neví, jestli je ochrana obchodního tajemství dostatečná odpovídá procentu respondentů, kteří neví, jak je obchodní tajemství v Účetním středisku chráněno. Zajímavé je, že 1,47 % respondentů sice neví, jak je obchodní tajemství chráněno, ale dokázali zhodnotit, jestli je tato ochrana dostatečná nebo není. Nedostatky dokázalo zhodnotit pouze 42,65 % respondentů a dle jejich názoru je nejvíce problematický lidský faktor a mnoho hesel. Lidský faktor označilo za nedostatek 10,29 % respondentů, mnoho hesel označilo 2,94 % respondentů a 5,88 % respondentů uvedlo, že žádné nedostatky nejsou. Nějakou formu doporučení podniku uvedlo 41,18 % respondentů. Změnit nic by podniku doporučilo 13,24 % respondentů, zlepšit informovanost 4,41 % respondentů a zjednodušit přístup do systémů 2,94 % respondentů.

Dalším důležitým poznatkem je, jestli se někdy zaměstnanci setkali s porušením obchodního tajemství v praxi. Pouze 4,41 % respondentů uvedlo, že byli svědky porušení obchodního tajemství v Účetním středisku. Toto číslo je sice malé, ale i tak by mu podnik měl věnovat pozornost, jelikož odhaluje nedostatky v ochraně obchodního tajemství. Dle mého názoru tento fakt může být důsledkem toho, že si 7,35 % respondentů nepamatuje hesla do všech systémů a 4,12 % respondentů si spíše nepamatuje hesla do všech systémů. Pokud si zaměstnanec hesla nepamatuje, zapisuje si je nejčastěji někam na papír. Touto problematikou se již Účetní středisko zabývá ve Školení informační bezpečnosti a zjednodušilo možnost resetu hesel. Může to být také důsledkem již zmíněného problému neznalosti předmětu obchodního tajemství společnosti Zbožímix, s. r. o. Více respondentů, konkrétně 14,71 %, odpovědělo, že se s porušením obchodního tajemství setkali u svého bývalého zaměstnavatele. Zaměstnanci spíše ví, jak se zachovat, pokud uvidí, že dochází k porušení obchodního tajemství, pouze 5,88 % respondentů spíše neví a nikdo neodpověděl, že neví.

Protože je špatná informovanost ohledně obchodního tajemství zaměstnanců nedostatkem v Účetním středisku, zajímalo mě, co si zaměstnanci myslí o školení. Pouze 1,47 % respondentů spíše nebylo dostatečně poučeno o ochraně obchodního tajemství v podniku, 4,41 % respondentů neví, 27,94 % respondentů spíše bylo poučeno a 66,18 % respondentů bylo dostatečně poučeno o ochraně obchodního tajemství v podniku. Aktuální forma školení vyhovuje 48,82 % respondentů a spíše vyhovuje 42,65 % respondentů.

4.1.7 Doporučení pro zlepšení aktuální situace ve společnosti

Dotazníkové šetření mezi zaměstnanci odhalilo nedostatky v informovanosti pracovníků o obchodním tajemství i o souvislostech, které se k němu vztahují, proto by se společnost Zbožímix, s. r. o. měla zaměřit na odstranění těchto nedostatků. Nejvhodnější forma sdělení potřebných informací, které zaměstnancům Účetního střediska chybí, je školení.

Ve společnosti Zbožímix, s. r. o. probíhá vzdělávání pracovníků pomocí aplikace s názvem Školení zaměstnanců dostupné na intranetu společnosti. Aktuální forma školení vyhovuje dle dotazníkového šetření 48,82 % zaměstnancům a spíše vyhovuje 42,65 % zaměstnancům, tedy pracovníci jsou s tímto typem získávání informací spokojeni, proto i poučení ohledně obchodního tajemství a souvislostech, které se k němu vztahují, bych doporučila udělat tímto způsobem. V Účetním středisku probíhá každoročně Opatření proti korupci a podvodům, Školení informační bezpečnosti a Etický kodex. Navrhuji, aby společnost Zbožímix, s. r. o. vytvořila úplně nové školení s názvem Ochrana obchodního tajemství, které by bylo povinné pro všechny zaměstnance Účetního střediska a zveřejnilo by se společně se třemi zmíněnými od 1. března do 31. března 2017. Součástí školení by byly informace:

- a) co je obchodní tajemství – definice dle § 504 NOZ, vysvětlení definice, praktické příklady
- b) možnosti ochrany obchodního tajemství – výčet, vysvětlení podstaty ochrany, praktické příklady
- c) význam ochrany obchodního tajemství – zdůraznění významu ochrany obchodního tajemství, vysvětlení proč podniky obchodní tajemství chrání a co by se mohlo stát, pokud by své obchodní tajemství nechránily
- d) možnosti porušení obchodního tajemství – výčet, praktické příklady
- e) důsledky porušení obchodního tajemství – výčet, praktické příklady
- f) co je předmětem obchodního tajemství v Účetním středisku – zdůraznění hlavně běžných věcí, se kterými zaměstnanci často přichází do styku
- g) jak se zachovat při porušení obchodního tajemství – zdůraznění Linky ochrany našich hodnot

Zaměstnanci by tímto způsobem získali všechny potřebné informace. Školení by neprobíhalo každoročně, ale konalo by se pouze v daném termínu. Uvedené datum jsem zvolila, aby školení probíhalo ve stejnou dobu jako stávající vzdělávání a zaměstnanci neměli pocit, že je zbytečně obtěžuje. Pokud pracovník již absolvuje tři školení, už mu tolik nebude vadit, pokud absolvuje i školení čtvrté. V dalších letech by zkrácená verze byla součástí Etického kodexu jako samostatná kapitola s názvem Ochrana obchodního tajemství. Cílem je jednorázově uvést zaměstnancům všechny potřebné informace s praktickými příklady a všemi definicemi a každoročně jim je ve zkrácené verzi připomínat.

Zaměstnanci byli dle dotazníkového šetření při nástupu do zaměstnání poučeni o ochraně obchodního tajemství, 66,18 % zaměstnanců bylo informováno dostatečně, 27,94 % bylo spíše informováno dostatečně. Přesto při příchodu nového zaměstnance, který nastoupí do zaměstnání po 31. březnu 2017, tedy po termínu celopodnikového školení ohledně obchodního tajemství, navrhuji, aby mu bylo toto školení zpřístupněno a měl povinnost ho absolvovat.

Tímto způsobem Účetní středisko společnosti Zbožímix, s. r. o. odstraní své nedostatky týkající se ochrany svého obchodního tajemství, tedy nedostatečnou informovanost zaměstnanců ohledně zmíněného tématu a minimalizuje riziko porušení obchodního tajemství na svém pracovišti.

4.1.8 Vyčíslení nákladů vztahujících se k doporučení pro zlepšení aktuální situace ve společnosti

Zavedení mnou navrženého doporučení pro zlepšení aktuální situace ve společnosti, tedy interního školení zaměstnanců, do praxe s sebou přináší určité náklady, proto je nutné tyto náklady uvést. Pro vyčíslení nákladů musím určit několik předpokladů, jak dle mého názoru společnost Zbožímix, s. r. o. bude při vytváření školení postupovat.

Dle mého návrhu v předchozí kapitole bude školení Ochrana obchodního tajemství součástí aplikace s názvem Školení zaměstnanců dostupné na intranetu společnosti společně s Opatřením proti korupci a podvodům, Školením informační bezpečnosti a Etickým kodexem. Vzhledem k tomu, že společnost Zbožímix, s. r. o. vytváří tato školení každoročně a školení Ochrany obchodního tajemství má mít stejnou formu jako již zmíněná školení, předpokládám, že společnost vlastní potřebné technické a programové vybavení nutné pro jejich vytvoření a uvedení do provozu. Náklady proto budou představovat mzdy pracovníků, kteří se na jeho vytvoření budou podílet.

Předpokládám, že veškeré podklady nutné pro vytvoření školení Ochrana obchodního tajemství budou zpracovány na Právním oddělení společnosti Zbožímix, s. r. o. Z pracovníků tohoto oddělení bude sestaven tým čítající 5 lidí, kteří budou pověřeni vytvořit veškeré podklady, jež budou obsahovat informace, které jsem uvedla již v předchozí kapitole. Odhaduji, že tato činnost bude trvat celkem 15 hodin.

Následně budou tyto podklady předány pracovníkům oddělení Informačních technologií. Zpracováním všech školení jsou ve společnosti Zbožímix, s. r. o. pověřeni 3 pracovníci, proto předpokládám, že budou zpracovávat i mnou navržené školení. Jelikož mají k dispozici pouze podklady obsahující text, je nutné tomuto textu doplnit obrázky a celkově jej vizuálně upravit, aby zaměstnance školení upoutalo, a následně jej uvést do provozu. Odhaduji, že tato činnost bude trvat 7 hodin.

Před finálním spuštěním by školení měl vidět a především schválit, že vše je v pořádku, vedoucí Účetního střediska společnosti Zbožímix, s. r. o. Odhaduji, že tato činnost bude trvat 1 hodinu.

Dále jsem v předchozí kapitole navrhla, že v dalších letech by zkrácená verze školení byla součástí Etického kodexu jako samostatná kapitola s názvem Ochrana obchodního tajemství. Opět předpokládám, že podklady připraví Právní oddělení společnosti Zbožímix, s. r. o. Každý rok je nutné zjistit, jestli se daná právní úprava nezměnila a dle těchto změn upravit podklady. Odhaduji, že tato činnost bude trvat 10 hodin, jelikož se jedná pouze o úpravu stávajících podkladů.

Následně budou podklady opět předány pracovníkům oddělení Informačních technologií, kteří je zapracují jako samostatnou kapitolu do Etického kodexu. Odhaduji, že tato činnost bude trvat 2 hodiny, jelikož se již nebude jednat o tvorbu nového školení, ale pouze o úpravu školení každoročně připravovaného.

Podklady by opět měl vidět a schválit vedoucí Účetního střediska. Odhaduji, že tato činnost bude trvat 0,5 hodiny.

Mzdové náklady pracovníků na vytvoření školení

ODDĚLENÍ	POČET PRA- COVNÍKŮ	POČET HODIN	KČ/HOD/PRA- COVNÍK	CELKEM
Právní oddě- lení	5	15	300	22 500 Kč
Oddělení In- formačních technologií	3	10	210	6 300 Kč
Vedoucí Účetního střediska	1	1	420	420
Celková částka				29 220 Kč

Tab. 31 Mzdové náklady pracovníků na vytvoření školení

Náklady na vytvoření školení jsou 29 220 Kč.

Mzdové náklady pracovníků na každoroční opakování školení

ODDĚLENÍ	POČET PRA- COVNÍKŮ	POČET HODIN	KČ/HOD/PRA- COVNÍK	CELKEM
Právní oddě- lení	5	7	300	10 500 Kč
Oddělení In- formačních technologií	3	2	210	1 260 Kč
Vedoucí Účetního střediska	1	0,5	420	210 Kč
Celková částka				11 970 Kč

Tab. 32 Mzdové náklady pracovníků na každoroční opakování školení

Náklady na každoroční opakování školení jsou 11 970 Kč.

4.1.9 Dotazníkové šetření mezi zaměstnanci jiných společností

V předchozích kapitolách jsem zjistila, že situace ve společnosti Zbožímix, s. r. o. je nevyhovující, pro lepší vyhodnocení situace ve společnosti a zjištění, zda mnou navrhané řešení je dostatečné, mě zajímalo, jaká je situace v jiných podnicích. Pro porovnání situace ve společnosti Zbožímix, s. r. o. se situací v jiných společnostech jsem provedla dotazníkové šetření. Náhodně jsem vybrala 134 respondentů, u kterých byla podmínka, aby byli v danou chvíli zaměstnanci nějakého podniku.

Pro dotazníkové šetření jsem použila dotazník v papírové podobě obsahující 6 otázek. Vybrala jsem otázky, jež jsem použila již při dotazníkovém šetření ve společnosti Zbožímix, s. r. o., které se týkají povědomí o obchodním tajemství a možnostech jeho ochrany z důvodu, že právě informovanost o obchodním tajemství jsem vyhodnotila ve společnosti Zbožímix, s. r. o. za nedostatečnou, proto mě zajímalo, jaká je všeobecně informovanost mezi zaměstnanci jiných společností.

Dále jsem vybrala otázku týkající se názoru zaměstnanců na dostatečnost ochrany obchodního tajemství v jejich společnostech a otázku týkající se porušení obchodního tajemství v jejich podniku, protože právě tyto otázky nejlépe vystihují skutečný stav ochrany obchodního tajemství v podniku. Použitý dotazník je součástí této práce a nachází se v kapitole s názvem Přílohy na konci práce.

Otázka č. 1: Jaké je Vaše pohlaví?

POHLAVÍ	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Muž	51	38,06 %
Žena	83	61,94 %

Tab. 33 Pohlaví respondentů

Otázka č. 2: Jaký je Váš věk?

VĚK	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
do 30 let	20	14,93 %
30 až 40 let	47	35,07 %
41 až 50 let	54	40,30 %
51 a více let	13	9,70 %

Tab. 34 Věk respondentů

Otázka č. 3: Setkali jste se někdy s pojmem obchodní tajemství?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	123	91,79 %
Ne	2	1,49 %
Nevím	9	6,72 %

Tab. 35 Povědomí o pojmu „obchodní tajemství“

Otázka č. 4: Víte, jaké jsou způsoby ochrany obchodního tajemství?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	11	8,21 %
Spíše ano	53	39,55 %
Spíše ne	46	34,33 %
Ne	24	17,91 %

Tab. 36 Povědomí o způsobech ochrany obchodního tajemství

Otázka č. 5: Myslíte si, že je ve Vašem podniku obchodní tajemství chráněno dostatečně?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	28	20,90 %
Spíše ano	24	17,91 %
Nevím	71	52,99 %
Spíše ne	8	5,97 %
Ne	3	2,24 %

Tab. 37 Náзор na dostatečnost ochrany obchodního tajemství

Otázka č. 6: Byli jste někdy svědkem porušení obchodního tajemství ve Vašem podniku?

MOŽNOST	ABSOLUTNÍ ČETNOST	RELATIVNÍ ČETNOST
Ano	7	5,22 %
Ne	85	63,43 %
Nevím	42	31,34 %

Tab. 38 Porušení obchodního tajemství v podniku

Dle zjištěných výsledků dotazníkového šetření hodnotím situaci ve společnosti Zbožímix, s. r. o. jako srovnatelnou, v některých případech jako mírně nadprůměrnou než u společností, jejichž zaměstnanci se zúčastnili dotazníkového šetření.

I když jsem vyhodnotila informovanost ohledně obchodního tajemství ve společnosti Zbožímix, s. r. o. jako nedostatečnou, musím konstatovat, že s ohledem na výsledky dotazníkového šetření mezi zaměstnanci jiných společností, není úplně špatná i s ohledem na skutečnost, že se o obchodním tajemství zmiňuje interní školení. S pojmem „obchodní tajemství“ se ve společnosti Zbožímix, s. r. o. někdy setkalo 97,06 % zaměstnanců, v jiných společnostech pouze 91,79 % zaměstnanců.

Celkem 69,11 % pracovníků společnosti Zbožímix, s. r. o. spíše ví nebo ví, jaké jsou způsoby ochrany obchodního tajemství, zatímco v jiných společnostech pouze 47,76 % pracovníků spíše ví nebo ví, jaké jsou způsoby ochrany obchodního tajemství. Více jak polovina zaměstnanců jiných společností, konkrétně 52,99 %, neví, jestli je chráněno obchodní tajemství v jejich podniku dostatečně, ve společnosti Zbožímix, s. r. o. se jedná pouze o 35,29 % zaměstnanců. Tak velkou hodnotu přisuzují neznalosti způsobů ochrany obchodního tajemství, pokud zaměstnanci neví, jaké jsou způsoby ochrany obchodního tajemství, nemůžou vědět, jak zhodnotit situaci týkající se ochrany obchodního tajemství v jejich podniku.

Dle názorů zaměstnanců společnosti Zbožímix, s. r. o. je obchodní tajemství chráněno dostatečně, myslí si to celkem 61,77 % zaměstnanců. Tento názor v ostatních společnostech sdílí pouze 38,80 % zaměstnanců. Musím ale podotknout, že na toto číslo má vliv množství respondentů, kteří neví, jestli je chráněno obchodní tajemství v jejich podniku dostatečně.

Celkem 5,22 % zaměstnanců společnosti Zbožímix, s. r. o. bylo někdy svědkem porušení obchodního tajemství v jejich podniku a 4,41 % zaměstnanců jiných společností bylo někdy svědkem porušení obchodního tajemství v jejich podniku. Tyto výsledky hodnotím jako srovnatelné.

I přes zjištěné výsledky stále doporučuji společnosti Zbožímix, s. r. o. již zmiňované školení zaměstnanců.

4.2 Návrh obecných doporučení k ochraně obchodního tajemství

4.2.1 Navrhovaná doporučení

Identifikace informací spadajících do obchodního tajemství společnosti

Prvním krokem by vždy měla být identifikace citlivých informací spadajících do obchodního tajemství. Je nutné prohledat veškeré nosiče dat, v papírové i elektronické formě, a vyhledat všechna data, která jsou pro podnik důležitá a mají pro něj určitou hodnotu. Rozsah těchto činností závisí na velikosti podniku, na době trvání podnikání a na rozsahu aplikovaných řešení na ochranu obchodního tajemství.

Pokud podnikatel se svojí činností teprve začíná, je nutná celková kontrola veškerých dat, jejímž výsledkem bude identifikace všech citlivých informací spadajících do obchodního tajemství v podniku. V případě, že se nejedná o nově založený podnik, jsou již aplikována určitá opatření na ochranu obchodního tajemství. Pokud jsou aplikována adekvátně a v podniku doposud nebyl žádný problém s únikem dat, je možné tento krok vynechat a přejít přímo ke kontrole stávajících opatření. Pokud jsou v podniku používána určitá opatření na ochranu obchodního tajemství, ale tato opatření nejsou dostatečná a hrozí, že podnik své citlivé informace, která jsou součástí jeho obchodního tajemství, nemá přesně identifikované nebo již došlo k úniku dat, doporučuji provést před dalšími kroky také identifikaci informací, jež jsou součástí obchodního tajemství, která pomůže lépe zhodnotit, jaká opatření následně použít.

Klasifikace informací

Po provedení identifikace citlivých informací spadajících do obchodního tajemství společnosti, by měla proběhnout také jejich klasifikace. Je vhodné všechny informace roztrždit a zařadit minimálně do tří skupin s názvy:

- a) Tajné – informace určené pouze pro omezený počet osob, které je potřebují znát ke své práci, jejich zveřejnění může mít pro podnik vážné důsledky, proto je jejich ochrana prioritní
- b) Interní – informace určené pouze pro interní účely, jejich zveřejnění může mít pro podnik určitý dopad, který ale bude spíše minimální a nebude mít pro podnik vážné důsledky
- c) Veřejné – informace přímo určené pro veřejnost nebo informace, jejichž zveřejnění nebude mít pro podnik žádný dopad

Používání označení informací

Informace by neměly být pouze správně klasifikovány, ale také dle jejich zařazení do určité skupiny označeny. Je nezbytné, aby tajné informace byly označeny jako „Tajné“. Pro každou skupinu může být přiřazena barva. Navrhuji používání barev stejné jako na semaforu, jelikož je pro lidi známé. Pro skupinu „Tajné“ červenou barvu, pro skupinu „Interní“ oranžovou barvu a pro skupinu „Veřejné“ zelenou

barvu. Červená barva podvědomě lidem evokuje „nebezpečí“, oranžová „pozor“ a zelená „bezpečí“. Stejně tak zacházení s jednotlivými skupinami se může řídit těmito upozorněními. Pro skupinu tajných informací určitě bude platit nebezpečí zveřejnění, pro skupinu s interními informacemi bude platit zpozornění s jejich zacházením a pro skupinu s veřejnými informacemi je v podstatě nedůležité, jakým způsobem se s nimi bude zacházet. Jediné nebezpečí hrozí, pokud podnik s jejich zveřejněním chce počkat na určitou dobu. V tom případě je vhodné po dobu, kdy mají být veřejnosti utajeny, je přemístit do kategorie „Interní“, nebo pokud je to nutné, do kategorie „Tajné“.

Kontrola stávajících opatření

Pokud se nejedná o nově založený podnik, pravděpodobně již budou nějaká opatření k ochraně obchodního tajemství aplikována. Je nutné tato stávající opatření zkontrolovat a zaměřit se především na adekvátnost používání v praxi a na jejich efektivnost. Také je nutné zjistit informovanost zaměstnanců, protože i ty nejlepší a nejefektivnější opatření mohou být zbytečná, pokud je zaměstnanci neumí správně používat. Tato činnost by měla být prováděna pravidelně. Doporučuji ideálně roční interval, pokud se tato doba bude zdát podnikatelům zbytečně častá, dá se prodloužit na maximálně pět let. Samozřejmě záleží na velikosti podniku, rozsahu dat a aplikovaných opatření.

Zpětná vazba od zaměstnanců

Součástí kontroly stávajících opatření na ochranu obchodního tajemství by vždy měla být zpětná vazba od zaměstnanců. V době provádění kontroly by v podniku mělo probíhat anonymní dotazníkové šetření, které bude mít za cíl zjistit nedostatky v ochraně obchodního tajemství v praxi. Zaměstnancům by také měl být dán prostor pro vyjádření svého názoru na aplikovaná opatření a na doporučení k jejich zlepšení. Podnikatelé se při tvorbě dotazníků mohou inspirovat dotazníkem v příloze na konci této práce, který jsem použila pro dotazníkové šetření v Účetním středisku společnosti Zbožímix, s. r. o. Mnou použitý dotazník byl v papírové formě, což umožňoval nízký počet zaměstnanců tedy i respondentů. Pro podnikatele spíše doporučuji elektronickou formu, která umožňuje rychlejší a pohodlnější zpracování a zajišťuje respondentům větší anonymitu. Podnikatelům, kteří zaměstnávají více než sto zaměstnanců, doporučuji výhradně elektronickou formu dotazníku.

I v době, kdy v podniku neprobíhá kontrola stávajících opatření, by měla být zajištěna zpětná vazba od zaměstnanců. V menších podnicích s menším počtem zaměstnanců k tomuto účelu může být zřízena „schránka důvěry“, která by měla být umístěna v prostoru, kde je zaměstnancům běžně umožněn přístup, ale je nutné dbát také na anonymitu, proto by se v blízkosti schránky důvěry neměli lidé často shromažďovat. Další možností, která je vhodnější pro střední a velké podniky může být zřízení „linky důvěry“, která bude v provozu například od pondělí do pátku od 10:00 do 18:00 hodin. V tuto dobu bude zaměstnancům k dispozici operátor

linky, který bude připraven anonymně vyřešit jakýkoliv problém týkající se ochrany citlivých dat. Linka důvěry by měla mít nejen telefonické spojení, ale také elektronické, proto by měla být zřízena také e-mailová adresa, na kterou zaměstnanci budou moci psát své podněty mimo dobu provozu telefonické linky nebo v případě, pokud jim telefonické spojení nevyhovuje. Operátoři linky důvěry by měli spolupracovat s ostatními odděleními v podniku a měli by mít možnost vše konzultovat s právním poradcem podniku.

Identifikace možných důsledků porušení obchodního tajemství a krizový plán

Součástí kontroly stávajících opatření by měla být také identifikace možných důsledků porušení obchodního tajemství. Podnik by měl zvážit všechny možnosti úniku dat a jejich důsledky. Zaměřit by se měl převážně na kategorii dat označené jako „Tajné“. Při té příležitosti by měl také vypracovat krizový plán, který bude obsahovat kroky, které podnik provede, pokud dojde k porušení obchodního tajemství. Je vhodné vypracovat několik variant, které zohlední všechny možnosti úniku citlivých informací, které v podniku mohou nastat. Důležitá jsou také tisková prohlášení pro média, protože ovlivňují veřejnost a nesprávné nebo žádné informace mohou způsobit senzaci, která nebude podložena skutečností a podnik může poškodit mnohem více než pravdivé informování o situaci, jež se stala.

Pravidelná kontrola právní úpravy vztahující se k obchodnímu tajemství

Na problematiku obchodního tajemství a jeho ochrany pamatuje také právní úprava. V zákonech často dochází k různým novelizacím, proto je vhodné si příslušnou problematiku nastudovat a v pravidelném intervalu sledovat, jestli nedošlo k nějaké změně, kterou by bylo nutné v podniku zohlednit. Pokud je v podniku zřízeno právní oddělení nebo podnik disponuje svým právním zástupcem, bylo by vhodné, aby tuto povinnost převzali právě tito pracovníci. Pokud právní oddělení zřízeno není a podnik nemá svého právního zástupce, tuto povinnost by měl mít určený pracovník vedení. Vhodný interval pro sledování změn je nejvýše jeden rok.

Používání adekvátních právních prostředků

Pokud je to možné, měl by podnik využívat veškerých právních prostředků, které se k problematice obchodního tajemství vztahují. Jedná se například o patenty, užitné vzory, průmyslové vzory a ochranné známky. Pokud jsou splněny všechny podmínky pro uplatnění daného právního prostředku, jedná se o nejlepší formu ochrany obchodního tajemství, protože podnik může využít potenciálu, který právní stát nabízí. U tajných informací, převážně patřících do kategorie s názvem „Tajné“, by podnik měl tedy vždy nejlépe po poradě s právním oddělením podniku, právním zástupcem podniku nebo externím právním poradcem přezkoumat, zda jsou splněny všechny dané podmínky některého právního prostředku vztahujícího se k obchodnímu tajemství a zvážit jeho možnost použití.

Tvorba interní směrnice nebo etického kodexu

Pro lepší přehlednost je dobré, pokud podnik všechna pravidla týkající se ochrany obchodního tajemství uplatňovaná v dané společnosti uvede do interní směrnice. Je vhodné, aby toto téma bylo součástí samostatné směrnice s názvem, ze kterého jasně vyplyne, co je jejím tématem. Vhodný název může být například „Interní pravidla ochrany obchodního tajemství“. U velkých podniků považují toto opatření za nutnost, obzvláště pokud dochází ke fluktuaci pracovníků. Interní směrnice poslouží zaměstnancům jako zdroj informací a závazné pravidlo pro uplatňování daných prostředků v praxi. Všechna opatření uvedená ve směrnici by měla být součástí školení pracovníků, kde by měly být také zodpovězeny případné dotazy zaměstnanců. Plný text směrnice by měl být pracovníkům kdykoliv k dispozici. Ideálním řešením je dostupnost na intranetu společnosti, pokud je zřízen. Případně v tištěné podobě v prostorech pracoviště.

Místo interní směrnice může podnik vytvořit etický kodex, který bude mít stejný cíl jako interní směrnice, tedy jasně definovat interní pravidla a představit je zaměstnancům. Zatímco směrnice se bude týkat jen tématu obchodního tajemství, etický kodex pravděpodobně bude zahrnovat více oblastí nejen ochranu obchodního tajemství. Podnik také může zkombinovat obě možnosti, kde interní směrnice bude závazné pravidlo v podniku a etický kodex bude mít za cíl toto pravidlo více přiblížit zaměstnancům. Jeho forma by tedy měla být na rozdíl od směrnice poutavější, doplněná příklady, definicemi a obrázky. V tomto případě etický kodex může zaměstnancům sloužit jako podklad pro školení.

Omezení přístupu k obchodnímu tajemství

Možnost přístupu k informacím podniku by měla být omezena dle kategorie, do které jsou informace zařazeny. U kategorie informací s názvem „Veřejné“ je možný přístup komukoliv. Tyto informace jsou přímo určeny pro veřejnost nebo nevádí, pokud se na veřejnost dostanou, proto podnik nemusí zavádět žádná opatření vedoucí k jejich utajení. Ba naopak jejich šíření je v mnoha případech žádoucí, například letáky se slevovými akcemi.

U kategorie informací s názvem „Interní“ je nutné přehodnotit informovanost jednotlivých zaměstnanců. Je vhodné, aby každý zaměstnanec měl přístup pouze k takovým datům, která potřebuje ke své práci. Ostatní informace nemusí znát a pro podnik není vhodné, pokud jsou zaměstnanci informováni příliš v oblasti nesouvisející s jejich pracovní náplní. Pro přístup by mělo být požadováno heslo nebo by měla být uchovávána v uzamykatelných prostorech a data by měla být přímo označena jako interní. S touto kategorií souvisí i přístup do systémů podniku. I v tomto případě by mělo platit, že zaměstnanec bude mít přístup pouze do systémů podniku, které přímo potřebuje ke své práci.

U kategorie informací s názvem „Tajné“ je nutné omezit přístup zaměstnanců na nezbytné minimum, doporučuji přístup spíše jen vedení a i pro něj by mělo platit

omezení na nezbytné minimum. Před zpřístupnění dat by mělo proběhnout posouzení vhodnosti zpřístupnění informací. Data musí být bez výjimky označena jako tajná. Uchovávána by měla být pouze v uzamykatelných skříních nebo přímo v trezorech. Pro přístup k elektronické formě by mělo být nutné zadat heslo podléhající pravidlům informační bezpečnosti, tedy dostatečně silné, a vhodné je využívat šifrování. Před likvidací by měly být skartovány.

Přesné rozdělení pravomocí

Aby bylo možné správně určit přístup k informacím podniku, je třeba přesně vymezit pravomoci a náplň práce jednotlivých zaměstnanců. U nově vzniklého podniku je třeba každé pracovní pozici přiřadit náplň práce, povinnosti a pravomoci, požadavky na vzdělání, praxi a dovednosti pracovníka. U jiného než nově založeného podniku je vhodné provést kontrolu stávajících pravomocí, které by měly být úměrné pracovní pozici zaměstnance a dle výsledku jednotlivé pravomoci přehodnotit.

Zabránění fluktuace zaměstnanců

Nebezpečí prozrazení obchodního tajemství je vyšší u nově přichozících zaměstnanců. Stálí pracovníci bývají ve většině případů k podniku loajální. Nadřízení také stálé zaměstnance dobře znají a mohou snadno zhodnotit, jestli od nich podniku hrozí nějaké nebezpečí a přizpůsobit tomuto faktu i další spolupráci. Podnik by měl motivovat své zaměstnance, aby nepřecházeli ke konkurenci, ale setrvali v podniku co nejdéle. Častá fluktuace pracovníků podniku přidává nemalé náklady na jejich zaškolení.

Pro zlepšení spokojenosti zaměstnanců by podnik měl mít připravené benefity v různé formě. Nejlepším řešením je, pokud si zaměstnanec může vybrat z několika možností, protože je větší předpoklad, že je skutečně využije. Například příspěvek na dětský tábor je vhodný pro zaměstnance s dětmi, ale zaměstnanci bez dětí jej nemůžou využít, proto se mohou cítit v nevýhodě. Nabídka benefitů podniku přináší určité náklady, ale každá nabídka se dá přizpůsobit tak, aby byla realizovatelná i v menších podnicích, protože věrní zaměstnanci jsou k nezaplacení.

Obezřetnost při přijímání nových zaměstnanců

Riziko úniku informací, jež jsou součástí obchodního tajemství podniku, od nových pracovníků lze minimalizovat jistou obezřetností při výběru budoucího zaměstnance. Podnik by se měl snažit si uchazeče o zaměstnání dostatečně prověřit. Nejlepší cestou je požadavek na reference od bývalých zaměstnavatelů. Při užším výběru potencionálních pracovníků by zaměstnanec personálního oddělení měl kontaktovat bývalé zaměstnavatele uvedené v životopise a měl by se zeptat na důvod odchodu uchazeče, vztahy uchazeče s ostatními zaměstnanci, problémové situace související s uchazečem, jeho názor na uchazeče, a jestli existují i jiné skutečnosti, které bývalý zaměstnavatel považuje za vhodné, aby podnik věděl. Při špatném

hodnocení uchazeče od bývalého zaměstnavatele je důležité důkladně zvážit možnost přijetí do podniku a spíše nedoporučuji tohoto člověka zaměstnat.

Dostatečné informování zaměstnanců

Zaměstnanci by měli být o všech okolnostech týkajících se obchodního tajemství a jeho ochrany dostatečně informováni přímo úměrně jejich pracovní pozici. Není nutné poučovat o problematice obchodního tajemství například pracovníka údržby nebo úklidu, ale bez výjimky by měli mít veškeré informace zaměstnanci, kteří s daty patřícími do obchodního tajemství podniku pracují nebo mohou přijít do styku.

Zaměstnanci by měli být proškoleni již při nástupu do zaměstnání a v pravidelných intervalech by se toto školení mělo alespoň ve zkrácené verzi opakovat. Vhodné je každoroční školení pro zaměstnance, ale pokud se tento interval zdá podnikatelům příliš častý, mohou si jej upravit dle jejich uvážení, nedoporučuji však interval delší než tři roky. Součástí vzdělávání by mělo být stejně jako u školení pro společnost Zbožímix, s. r. o.:

- a) co je obchodní tajemství
- b) možnosti ochrany obchodního tajemství
- c) význam ochrany obchodního tajemství
- d) možnosti porušení obchodního tajemství
- e) důsledky porušení obchodního tajemství
- f) co je předmětem obchodního tajemství v podniku
- g) jak se zachovat při porušení obchodního tajemství

Úprava pracovních smluv zaměstnanců

Každá pracovní smlouva by měla obsahovat prohlášení o mlčenlivosti, které zaměstnance dostatečně poučí a určí mu sankce za jeho porušení. Nejběžnější a nejsnáze aplikovatelnější sankcí je bezpochyby peněžní pokuta, která může posloužit jako alespoň částečná náhrada škody. Doporučuji, aby pokuta nebyla pro všechny zaměstnance stejná, ale aby se odvíjela od výše jejich mzdy, měla by být k této výši přiměřená. Podnikatelé se můžou inspirovat prohlášením o mlčenlivosti v příloze na konci této práce, které je součástí pracovních smluv ve společnosti Zbožímix, s. r. o.

Používání dohod o mlčenlivosti

Jelikož nejsou hrozbou pouze zaměstnanci podniku, ale například i obchodní partneři, dodavatelé, zákazníci, a další. Je vhodné před komunikací o citlivých informacích s nimi uzavřít dohodu o mlčenlivosti. Před podpisem této dohody by měl být příslušný subjekt dostatečně poučen o všech okolnostech, povinnostech a dopadech. Součástí by měly být i určité sankce, které by neměly být, stejně jako u pracovních smluv, pro všechny subjekty stejné, ale měly by se odvíjet například dle

zisku příslušného subjektu. Bez podepsané dohody o mlčenlivosti doporučuji danému subjektu nesdělovat žádné citlivé informace, které mohou podnik poškodit.

Omezení přístupu do budovy

Volný přístup do budovy by měl být omezen pouze na zaměstnance podniku. Pro návštěvy by měl platit zvláštní režim s evidencí do knihy návštěv. Evidence by měla obsahovat osobní údaje návštěvníka, účel návštěvy, čas příchodu a čas odchodu. Účel návštěvy by měl být prověřován, proto by bylo vhodné, aby u vchodu byl přítomen vrátný, který by kontroloval příchod a odchod zaměstnanců a návštěv. Zaměstnanci by pro lepší identifikaci měli mít zaměstnaneckou kartu s fotkou a jejich povinností by mělo být ji mít viditelně připnutou k oděvu. Návštěvy by při příchodu a zaznamenání do knihy návštěv měli dostat kartu s nápisem „Návštěva“, kterou by si také viditelně připnuli k oděvu a při odchodu odevzdali. Přítomnost vrátného je vhodná zejména pro střední a velké podniky i z toho důvodu, že s sebou nese náklady na mzdu pro vrátného. U menších podniků je předpoklad, že se všichni zaměstnanci znají alespoň od vidění, proto je pro cizí lidi těžší přístup. U všech podniků je vhodné určit pracovníky, kteří se návštěvníkům po dobu jejich návštěvy budou věnovat, aby se zamezilo jejich volnému pohybu po podniku.

4.2.2 Porovnání doporučení z ekonomického a právního hlediska

Uvedený návrh obecných doporučení k ochraně obchodního tajemství, jak již název napovídá, představuje doporučení, která jsou pro aplikovatelnost bez ohledu na například předmět činnosti nebo velikost podniku, spíše obecné povahy. Každý podnik je určitým způsobem něčím odlišný, proto i požadavky na ochranu obchodního tajemství se mohou mírně lišit a každý podnik by si proto měl prostředky na ochranu svých důvěrných informací přizpůsobit svým potřebám.

Každé opatření na ochranu obchodního tajemství s sebou nese určité náklady a poskytuje různou úroveň ochrany. Nelze říct, že by nějaký prostředek garantoval absolutní ochranu, protože se mohou v praxi vyskytnout různé nenadálé situace a i sebelepší opatření může být nefunkční kvůli selhání lidského faktoru, proto by mělo být v praxi zkombinováno několik možných řešení, která by se měla vzájemně doplňovat.

Náklady doprovázené opatření na ochranu obchodního tajemství mohou být jednorázové, tedy náklady na pořízení určitého opatření, pravidelně se opakující, což znamená, že podnik musí vynaložit peněžní prostředky pro udržování daného opatření v praxi nebo kombinace obou uvedených. Níže jsem provedla rozdělení mnou navržených doporučení do tří skupin dle požadavků na náklady pouze jednorázové, pravidelně se opakující nebo kombinace obou uvedených. Přesné vyčíslení nákladů je velmi problematické, protože záleží především na parametrech daného podniku, rozhodující je hlavně velikost podniku, předmět činnosti a aktuální situace v podniku. Proto pokud doporučení mají být obecného charakteru, tedy

vhodná pro všechny podniky, přesné náklady není možné vyčíslit, ale hlavní složkou budou jistě mzdové náklady na pracovníky provádějící úkony spojené s doporučovanými prostředky.

a) jednorázové náklady na pořízení

identifikace informací spadajících do obchodního tajemství společnosti, klasifikace informací, identifikace možných důsledků porušení obchodního tajemství a krizový plán, tvorba interní směrnice nebo etického kodexu, přesné rozdělení pravomocí

b) pravidelně se opakující náklady na udržování prostředku v praxi

používání označení informací, kontrola stávajících opatření, pravidelná kontrola právní úpravy vztahující se k obchodnímu tajemství, obezřetnost při přijímání nových zaměstnanců, omezení přístupu do budovy

c) kombinace jednorázových nákladů na pořízení a pravidelně se opakujících nákladů na udržování prostředku v praxi

zpětná vazba od zaměstnanců, používání adekvátních právních prostředků, omezení přístupu k obchodnímu tajemství, zabránění fluktuace zaměstnanců, dostatečné informování zaměstnanců, úprava pracovních smluv zaměstnanců, používání dohod o mlčenlivosti

Dané prostředky lze rozdělit také na preventivní opatření a opatření použitá při porušení obchodního tajemství. Preventivní opatření mají za cíl zabránit, aby k porušení obchodního tajemství došlo, nebo alespoň toto riziko minimalizovat. Opatření použitá při porušení obchodního tajemství mají minimalizovat škody, které vzniknou při úniku důvěrných dat. Nejdůležitější by měla být vždy prevence, proto i můj návrh obsahuje především preventivní opatření, jak lze vidět z rozdělení níže, ale nemělo by se zapomínat ani na opatření použitá při porušení obchodního tajemství, protože mohou velmi pomoci při nastalé situaci.

a) preventivní opatření

identifikace informací spadajících do obchodního tajemství společnosti, klasifikace informací, tvorba interní směrnice nebo etického kodexu, přesné rozdělení pravomocí, používání označení informací, kontrola stávajících opatření, pravidelná kontrola právní úpravy vztahující se k obchodnímu tajemství, obezřetnost při přijímání nových zaměstnanců, omezení přístupu do budovy, zpětná vazba od zaměstnanců, používání adekvátních právních prostředků, omezení přístupu k obchodnímu tajemství, zabránění fluktuace zaměstnanců, dostatečné informování zaměstnanců, úprava pracovních smluv zaměstnanců, používání dohod o mlčenlivosti

b) opatření použitá při porušení obchodního tajemství identifikace možných důsledků porušení obchodního tajemství a krizový plán, zpětná vazba od zaměstnanců, používání adekvátních právních prostředků, úprava pracovních smluv zaměstnanců, používání dohod o mlčenlivosti

Za nejvíce efektivní opatření, tedy opatření, které dle mého názoru nejlépe zajistí ochranu obchodního tajemství, považuji z výše uvedených především omezení přístupu k obchodnímu tajemství, identifikaci informací spadajících do obchodního tajemství společnosti a klasifikaci informací. Pokud podnik dokáže zaměstnancům zamezit přístup k obchodnímu tajemství, není možné, aby tyto informace zneužili. Aby podnikatel měl možnost vymezit, ke kterým datům bude omezen přístup, musí tyto data identifikovat a následně klasifikovat, proto by se měly tyto činnosti vzájemně doplňovat.

Právní ochrana obchodního tajemství je zaručena přímo právní úpravou uvedenou v Občanském zákoníku. Dle mého názoru by podniky neměly spoléhat pouze na tuto formu ochrany, ale využít i dalších právních prostředků. Ve svém návrhu obecných doporučení k ochraně obchodního tajemství uvádím tyto prostředky

- a) pravidelná kontrola právní úpravy vztahující se k obchodnímu tajemství
- b) používání adekvátních právních prostředků
- c) úprava pracovních smluv zaměstnanců
- d) používání dohod o mlčenlivosti

Pro využití potenciálu, který právní stát nabízí v souvislosti s ochranou obchodního tajemství, je bezpodmínečně nutné pravidelně kontrolovat právní úpravu vztahující se k obchodnímu tajemství. Bez této činnosti nemůžou být v praxi aplikovány zbývající tři opatření, neboť bez znalosti aktuální právní úpravy mohou být zastaralé a neplatné.

Jako příklady adekvátních právních prostředků, které je možné použít, uvádím patenty, užité vzory, průmyslové vzory a ochranné známky. Podnikatel by v této souvislosti měl brát v úvahu, že ochrana je možná pouze po omezenou dobu. Při podání přihlášky je nutné uvést přesný popis objektu a po vypršení ochrany může tento popis sloužit jako inspirace nebo návod pro konkurenci, proto pokud je podnikatel schopen zajistit ochranu například držením objektu v úplné tajnosti, měl by tuto možnost zvážit.

Za velmi dobré opatření považuji úpravu pracovních smluv a používání dohod o mlčenlivosti, obzvláště v případě, že jsou uvedeny sankce za porušení mlčenlivosti. Uvedené sankce budou pravděpodobně sloužit jako náhrada škody a jejich ujednání tak zvyšuje právní vymahatelnost náhrady škody. Úprava pracovních smluv bude aplikována u zaměstnanců podniku, dohody o mlčenlivosti u všech ostatních subjektů, budou tak pokryty všechny potřebné možnosti.

5 Závěr

Ve své práci jsem se zabývala problematikou obchodního tajemství a jeho ochrany. Cílem práce bylo zhodnocení úrovně ochrany obchodního tajemství v podnikatelském prostředí České republiky a vypracování návrhu obecných doporučení pro stávající i potenciální držitele obchodního tajemství. Zhodnocení jsem provedla pomocí mnou vybraného subjektu, společnosti Zbožímix, s. r. o.

V teoretické části jsem definovala pojem obchodní tajemství, popsala, co může být předmětem obchodního tajemství a uvedla nejdůležitější pojmy a souvislosti, které se k němu vztahují. Čerpala jsem převážně z právní úpravy České republiky.

V praktické části jsem se zaměřila na aplikování teoretických poznatků v praxi. Pro tuto činnost jsem si vybrala subjekt, se kterým jsem dále pracovala. Nejdříve jsem představila společnost Zbožímix, s. r. o. a její Účetní středisko, které bylo objektem mého zájmu. Identifikovala jsem citlivé informace spadající do obchodního tajemství společnosti, které se v Účetním středisku nachází a je nutno se zaměřit na jejich ochranu. Popsala jsem prostředky zajišťující jejich bezpečnost před vyrazením a následně je zhodnotila. Pro zhodnocení používaných opatření jsem využila názor zaměstnanců a provedla v Účetním středisku dotazníkové šetření, které odhalilo nedostatky v informovanosti pracovníků. Doporučila jsem společnosti zaměstnancům uspořádat školení Obchodní tajemství a jeho ochrana, které tyto nedostatky odstraní.

Na závěr jsem vypracovala Návrh obecných doporučení k ochraně obchodního tajemství, který shrnuje obecná doporučení, která by měla být aplikována ve všech podnicích, a která mohou při správném použití minimalizovat možnost porušení obchodního tajemství.

Výsledky mé práce mohou být zajímavé pro management podniku Zbožímix, s. r. o., protože obsahují zhodnocení jejich aktuální situace v oblasti ochrany obchodního tajemství společnosti a návrh řešení na odstranění nedostatků. Návrh obecných doporučení k ochraně obchodního tajemství může být také inspirativní pro aktuální i i potencionální vlastníky obchodního tajemství.

6 Literatura

- [1] BOHÁČEK, MARTIN. *Právo průmyslového a jiného duševního vlastnictví: Určeno pro studenty všech fakult VŠE Praha*. Praha: Vysoká škola ekonomická, 1994. ISBN 80-7079-388-0.
- [2] ČADA, KAREL. *Chránit / nechránit, to je otázka: výsledky výzkumu a vývoje, jejich ochrana a komercializace*. Plzeň: Alevia, 2014. ISBN 978-80-905538-0-4
- [3] ČADA, KAREL. *Know-how a obchodní tajemství*. Praha: Úřad průmyslového vlastnictví, 2010. ISBN 978-80-7282-087-0.
- [4] ČADA, KAREL. *Strategie průmyslového vlastnictví*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-46-2.
- [5] ELIÁŠ, KAREL. *Kurs obchodního práva: úvodní a obecná část: soutěžní právo*. Praha: C. H. Beck, 1995. ISBN 80-7179-012-5
- [6] ELIÁŠ, KAREL. *Kurs obchodního práva*. 4. vyd. Praha: C. H. Beck, 2004. ISBN 80-7179-854-1.
- [7] JAKL, LADISLAV. *Duševní vlastnictví a jeho právní ochrana*. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-87956-00-7.
- [8] JAKL, LADISLAV. *Národní, mezinárodní a regionální systémy ochrany průmyslového vlastnictví*. 2. upr. a rozš. vyd. Praha: Metropolitan University Prague Press, 2014. ISBN 978-80-86855-52-3.
- [9] MALÝ, Josef. *Obchod nehmotnými statky: patenty, vynálezy, know-how, ochranné známky*. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 978-80-7179-320-5.
- [10] POKORNÁ, JARMILA, EVA VEČERKOVÁ a MILAN PEKÁREK. *Obchodní korporace a nekalá soutěž*. Praha: Meritum, 2015. ISBN 978-80-7478-873-4.
- [11] ŠTENGLOVÁ, IVANA. *Obchodní tajemství: praktická příručka*. Praha: Linde, 2005. ISBN 80-7201-559-1.
- [12] TELEČEK, IVO. *Pojmové znaky duševního vlastnictví*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 978-80-7400-425-4
- [13] TELEČEK, IVO a PAVEL TŮMA. *Přehled práva duševního vlastnictví*. Brno: Doplněk, 2006. ISBN 80-7239-198-4.
- [14] VÁCLAV, JAN a MAREK VOCHOZKA. *Podnikové řízení*. Praha: Grada, 2013. ISBN 978-80-247-4642-5.

7 Právní předpisy

- [1] Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [2] Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [3] Zákon č. 90/2012 Sb. Zákon o obchodních korporacích, ve znění pozdějších předpisů
- [4] Zákon č.106/1999 Sb., O svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
- [5] Zákon č. 207/2000 Sb., O ochraně průmyslových vzorů, ve znění pozdějších předpisů
- [6] Zákon č. 262/2006 Sb., Zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
- [7] Zákon č. 441/2003 Sb., O ochranných známkách, ve znění pozdějších předpisů
- [8] Zákon č. 478/1992 Sb., O užitných vzorech, ve znění pozdějších předpisů
- [9] Zákon č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- [10] Zákon č. 527/1990 Sb., O vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů
- [11] Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví

8 Internetové zdroje

- [1] Evropská rada a Rada Evropské unie: Ochrana obchodních tajemství: lucemburské předsednictví dospělo k dohodě s Parlamentem [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.consilium.europa.eu/cs/press/press-releases/2015/12/15-trade-secrets-protection/>
- [2] Ministerstvo průmyslu a obchodu: Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví (TRIPS) [online]. [cit. 2016-03-19]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument20974.html>
- [3] Úřad průmyslového vlastnictví: Průmyslové vzory [online]. [cit. 2016-03-26]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/prumyslove-vzory.html>
- [4] Úřad průmyslového vlastnictví: Užité vzory [online]. [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.upv.cz/cs/prumyslova-prava/uzitne-vzory.html>

9 Jiné zdroje

- [12] Etický kodex společnosti Zbožímix, s. r. o.
- [13] Návrh směrnice Evropského parlamentu a Rady o ochraně nezveřejněného know-how a obchodních informací (obchodního tajemství) před neoprávněným získáním, použitím a zveřejněním
- [14] Oficiální webové stránky společnosti Zbožímix, s. r. o.
- [15] Pracovní smlouva společnosti Zbožímix, s. r. o.
- [16] Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 23. 10. 2007, sp. zn. 2 As 27/2007-87
- [17] Školení informační bezpečnosti společnosti Zbožímix, s. r. o.
- [18] Výroční zprávy společnosti Zbožímix, s. r. o.

Přílohy

A Prohlášení o mlčenlivosti

Zaměstnanec prohlašuje, že si je vědom, že je jeho povinností zachovávat mlčenlivost o osobních, citlivých nebo důvěrných údajích a informacích o zaměstnancích, uchazečích o zaměstnání (zejména o jejich příjmu nebo zaměstnaneckých výhodách), zákaznících zaměstnavatele nebo jiných osobách u zaměstnavatele, se kterými pracuje nebo o kterých se dozví, o bezpečnostních opatřeních, jejichž zveřejnění by ohrozilo zabezpečení osobních údajů, a o obchodních tajemstvích a know-how společnosti Zbožímix, s. r. o. (tj. zejména skutečnostech obchodní, výrobní a technické povahy), a že si je vědom, že tato povinnost trvá i po skončení pracovního vztahu a nelze se jí nijak zprostit.

Zaměstnanec se zavazuje tyto informace nesdělovat dalším osobám. Vzhledem k působnosti společnosti Zbožímix, s. r. o. se dále zaměstnanec zavazuje zachovávat mlčenlivost o osobních údajích, citlivých a důvěrných informacích, které se při výkonu své pracovní činnosti dozví v souladu s ustanovením § 27 odst. 1 zákona č. 101/2000 Sb. (tj. v souvislosti s pohybem osobních údajů v rámci EU).

Tyto informace smí zaměstnanec poskytovat pouze v rozsahu své zodpovědnosti a to těm zaměstnancům, kteří s nimi v rámci své pracovní činnosti pracují nebo o nich rozhodují nebo zaměstnancům, kteří jsou ve vedoucích funkcích a informace se týkají jejich podřízených. Osobní údaje a jiné informace orgánům státní správy, příp. jiným institucím a třetím osobám smí poskytovat pouze pověřený zaměstnanec příslušného oddělení. Poskytování informací je možné na základě písemné žádosti k poskytnutí součinnosti a údajů, a to orgánům státní a veřejné správy, orgánům sociálního zabezpečení, soudům, zdravotním pojišťovnám, příslušným úřadům, exekutorským úřadům (po předložení pověření), útvarům Policie ČR a daňovým úřadům.

Zaměstnanec si je vědom, že jeho povinností chránit veškeré materiály, dokumenty, přístupy k souborům v PC nebo na média obsahující tyto informace před odcizením, zneužitím nebo neoprávněným použitím. Zaměstnanec se zavazuje uvedené informace nezveřejnit, nesdělit ani nezpřístupnit neoprávněným osobám a nezneužít je ve svůj nebo cizí prospěch. Profesionální povinnost mlčenlivosti je závazná vůči všem osobám včetně rodinných příslušníků a přátel. Zaměstnanec bere na vědomí, že porušení této mlčenlivosti je porušením povinnosti vyplývající z právních předpisů vztahujících se k vykonávané práci, a že může být důvodem pro skončení pracovního poměru a zároveň, že může nastat i trestněprávní postih ve smyslu § 180 zákona č. 40/2009 Sb. (trestní zákon). Odpovědnost za škodu tím není dotčena a v případě porušení povinnosti mlčenlivosti zaměstnanec ponese všechny důsledky s tím spojené, zejména úhradu škody, která tím zaměstnanci, jiné osobě u zaměstnavatele nebo zaměstnavateli vznikla.⁴⁶

⁴⁶ Zdroj: Pracovní smlouva společnosti Zbožímix, s. r. o.

B Dotazník pro zaměstnance společnosti Zbožímix, s. r. o.

Dobrý den,

jsem studentkou Provozně ekonomické fakulty Mendelovy univerzity v Brně a ráda bych Vás požádala o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce, jež se zaměřuje na obchodní tajemství a jeho ochranu. Cílem dotazníku, který je anonymní, obsahuje 24 otázek a jeho vyplnění zabere asi 10 minut, je zjistit, jaké je povědomí zaměstnanců o obchodním tajemství obecně i v souvislosti s podnikem, ve kterém pracují, jaký je jejich názor na ochranu obchodního tajemství a jestli se někdy setkali s porušením obchodního tajemství v praxi. Uvedené otázky jsou uzavřené i otevřené. U uzavřených otázek vyberte pouze jednu možnost, u otevřených otázek napište Váš vlastní názor nebo Vaši vlastní zkušenost. Výsledky budou použity pouze pro účely zpracování bakalářské práce. Děkuji.

Hana Kropáčková

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- Muž Žena

2. Jaký je Váš věk?

- do 30 let 30 – 40 let 41 – 50 let 51 a více let

3. Jak dlouho pracujete v podniku?

.....

4. Setkali jste se někdy s pojmem obchodní tajemství?

- Ano Ne Nevím

5. Co si představujete pod pojmem obchodní tajemství?

.....

6. Myslíte si, že je ochrana obchodního tajemství pro podniky důležitá?

- Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

7. Proč dle Vašeho názoru podniky chrání své obchodní tajemství?

.....

8. Víte, jaké jsou způsoby ochrany obchodního tajemství?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

9. Jaká je dle Vašeho názoru nejlepší forma ochrany obchodního tajemství a proč?

.....

10. Víte, co je předmětem obchodního tajemství ve Vašem podniku?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

11. Víte, jak Váš podnik chrání své obchodní tajemství?

Ano Spíše ano Spíše ne Ne

12. Myslíte si, že je ve Vašem podniku obchodní tajemství chráněno dostatečně?

Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

13. Jaké jsou dle Vašeho názoru nedostatky v ochraně obchodního tajemství ve Vašem podniku?

.....

14. Co byste Vašemu podniku doporučili pro zlepšení ochrany obchodního tajemství?

.....

15. Byli jste někdy svědkem porušení obchodního tajemství ve Vašem podniku?

Ano Ne Nevím

16. Setkali jste se někdy s porušením obchodního tajemství ve Vašem předchozím zaměstnání?

Ano Ne Nevím

17. Víte, jak se zachovat, pokud uvidíte, že někdo porušuje ve vašem podniku obchodní tajemství?

- Ano Spíše ano Spíše ne Ne

18. Setkáváte se při své práci s materiály, které jsou součástí obchodního tajemství ve Vašem podniku?

- Ano Ne Nevím

19. Setkali jste se někdy při své práci s materiály označenými jako „Tajné“?

- Ano Ne Nevím

20. Byli jste poučeni při nástupu do zaměstnání dostatečně o ochraně obchodního tajemství?

- Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

21. Vyhovuje Vám aktuální forma školení týkající se obchodního tajemství a obecně citlivých dat?

- Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

22. Pokud jste na předchozí otázku odpověděli „Ne“ a „Spíše Ne“, uveďte proč. Při jiných odpovědích tuto otázku přeskočte.

.....

23. Znáte základní pravidla pro bezpečné používání počítače a internetu?

- Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

24. Pamatujete si všechna svoje hesla do systémů Vašeho podniku?

- Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

C Dotazník pro zaměstnance jiných společností

Dobrý den,

jsem studentkou Provozně ekonomické fakulty Mendelovy univerzity v Brně a ráda bych Vás požádala o vyplnění tohoto dotazníku, který je součástí mé bakalářské práce, jež se zaměřuje na obchodní tajemství a jeho ochranu. Cílem dotazníku, který je anonymní, obsahuje 6 otázek a jeho vyplnění zabere asi 5 minut, je zjistit, jaké je povědomí zaměstnanců o obchodním tajemství. U uvedených otázek vyberte vždy pouze jednu možnost. Výsledky budou použity pouze pro účely zpracování bakalářské práce. Děkuji.

Hana Kropáčková

1. Jaké je Vaše pohlaví?

- Muž Žena

2. Jaký je Váš věk?

- do 30 let 30 – 40 let 41 – 50 let 51 a více let

3. Setkali jste se někdy s pojmem obchodní tajemství?

- Ano Ne Nevím

4. Víte, jaké jsou způsoby ochrany obchodního tajemství?

- Ano Spíše ano Spíše ne Ne

5. Myslíte si, že je ve Vašem podniku obchodní tajemství chráněno dostatečně?

- Ano Spíše ano Nevím Spíše ne Ne

6. Byli jste někdy svědkem porušení obchodního tajemství ve Vašem podniku?

- Ano Ne Nevím